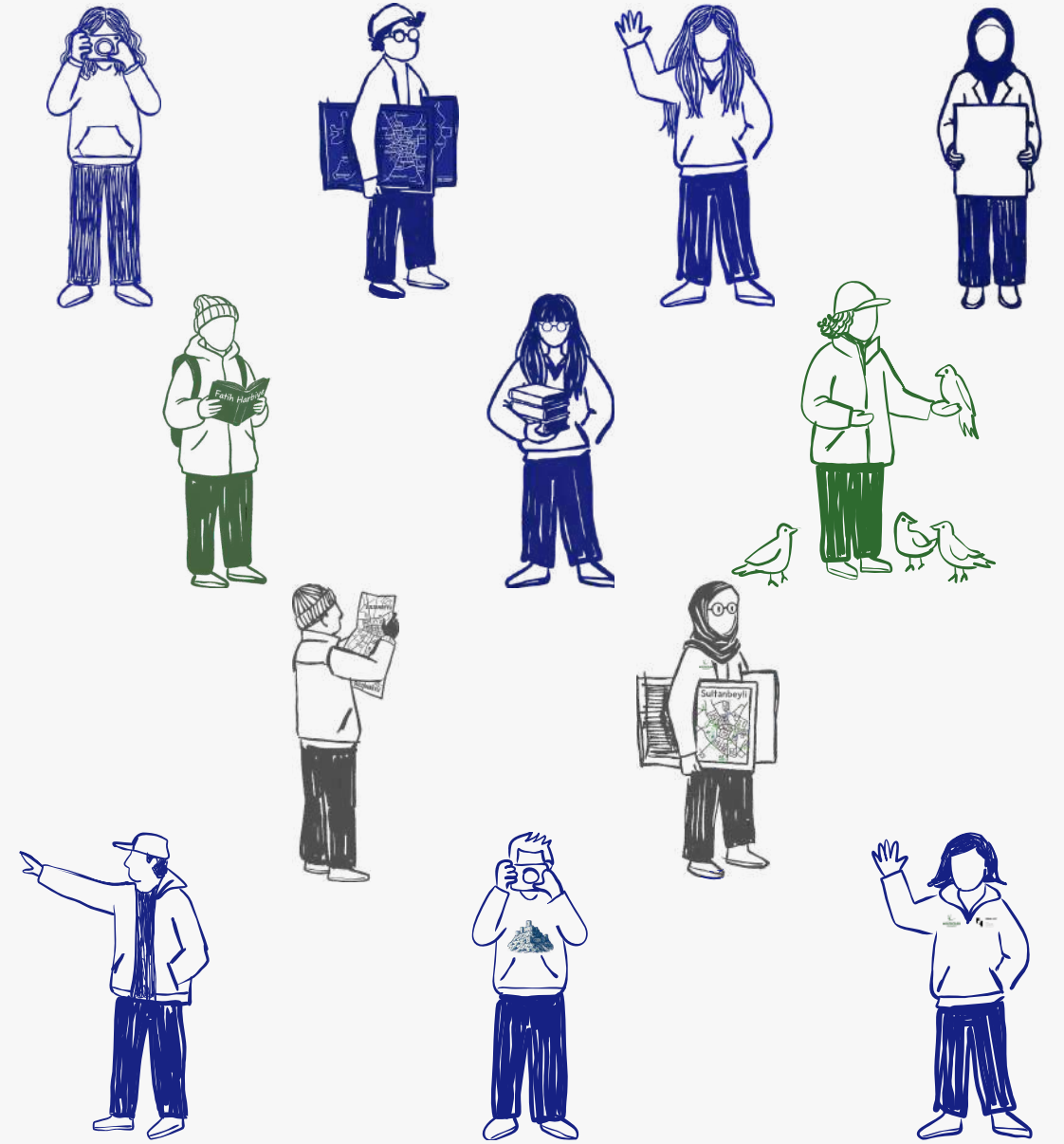

Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir

SULTANBEYLİ'Yİ GENÇLERLE YENİDEN KEŞFETMEK PROJESİ

Adil Şehirler için Daha Güçlü
Sivil Toplum Projesi

ADIL ŞEHİRLER

MÜLTECİLER
DERNEĞİ

URBAN.KOOP
KENT
ÇALIŞMALARI
KOOPERATİFİ

İçindekiler

01	GİRİŞ	03
	1.1. Amaç ve Hedefler	11
	1.2. Atölye Akışı	13
	1.3. Metodoloji	15
	1.4. Okuma Listesi	16
	1.5. Katılımcı Profili	17
02	Haftalık Oturum Programları	20
	2.1. Ulusötesi Hareketlilikte Kentsel Yabancılık	21
	2.2. Batılı Merkezden Doğulu Çeperlere Zihinsel Sınırlar	25
	2.3. Sultanbeyli Sokaklarında Sıradan Bir Gün	29
	2.4. Kalmak ya da Sultanbeyli'den Gitmek	33
03	Öne Çıkan Bulgular ve Temalar	38
	3.1. Aidiyet / Yabancılık	39
	3.2. Merkez / Çeper	43
	3.3. Kentli / Kırsal	47
	3.4. Ast / Üst	51
	[Atölye Katılımcılarından] Alıntılar	59
04	Kentsel Belgeleme	62
	4.1. Sultanbeyli'de İsim-Şehir	63
	4.2. İstanbul'da [Hayalî] Bir Günüm	67
	4.3. Sultanbeyli'de Bir Yaz Günüm	71
	4.4. Sultanbeyli'den Kartpostal	75
05	Sonuç ve Öneriler	80
	5.1. Genel Değerlendirme	87
	5.2. Metodolojik Değerlendirme	91
	5.3. Öneriler	93

1. Kent Okumaları Atölye Çalışmaları: Giriş

"Sultanbeyli'de İstanbullu Olmak" başlıklı bu kent okumaları atölye çalışması, Sultanbeyli'de ikamet eden Türk vatandaşı ile Suriye ve diğer uyruklu göçmen gençlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

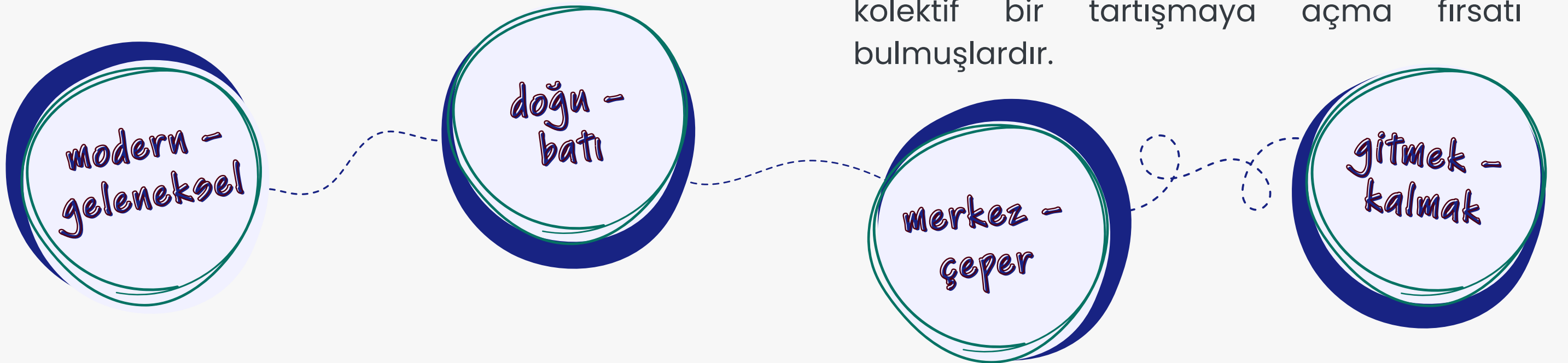
Atölye, Avrupa Birliği tarafından eş finanse edilen, WRI Türkiye koordinasyonunda ve Marmara Belediyeler Birliği iş birliğiyle yürütülen **Adil Şehirler için Daha Güçlü Sivil Toplum Projesi** kapsamında desteklenen, Mülteciler Derneği ve eş başvuran Urban.koop'un yer aldığı **Sultanbeyli'yi Gençlerle Yeniden Keşfetmek Projesi** çerçevesinde, Mülteciler Derneği ev sahipliğinde yürütülmüştür.

25 Nisan-23 Mayıs 2026 tarihleri arasında gerçekleştirilen ve toplamda dört ana buluşmandan oluşan bu kitap okuma atölyesi, birbirini takip eden ve kentsel adalet ile ortak yaşam pratiklerini farklı yöntemlerle irdeleyen proje modüllerinin ilk halkasını oluşturmaktadır.

Atölye çalışması, coğrafi ve sosyoekonomik koşulları gereği şehrin ve toplumun çeperinde ikamet eden Sultanbeyli gençlerinin kentsel mekânlarla kurdukları ilişkiyi, edebiyat okumaları aracılığıyla, bir dizi kavram çerçevesinde tartışmaya açmayı amaçlamıştır.

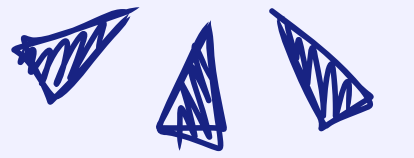
Çalışmanın yöntemsel omurgasında, kent okumalarına edebiyatın sunduğu geniş sosyolojik perspektif yer alır. **Katılımcılar, seçilen kısa öykü ve romanların satır aralarında modern-geleneksel, Doğu-Batı, merkez-çeper ve gitmek-kalmak gibi kuramsal ikiliklerin izini sürerken, bu kavramları kendi gündelik hayat pratikleriyle ilişkilendirmişlerdir.** Böylece çalışmaya katılan gençler, kurgusal metinlerde hikâyeleştirilen mekânlar, karakterler ve olay örgüleri etrafında, önce genel olarak İstanbul'daki, ardından da özel olarak Sultanbeyli'deki çok katmanlı, çok kültürlü ve dinamik kentsel deneyimlerini kolektif bir tartışmaya açma fırsatı bulmuşlardır.

Projenin merkezinde yer alan "Sultanbeyli'de İstanbullu Olmak" sorunsalı, mekânsal aidiyetin, sosyal uyumun ve kent hakkının genç kuşaklar nezdinde nasıl yeniden üretildiğini anlamaya yönelik bir çaba içerir. **Atölye süresince kullanılan katılımcı belgeleme yöntemleri ve bu kapsamda uygulanan yaratıcı oyun kartları, yalnızca anlık bir tartışma zemini sunmakla kalmamış, projenin sonraki aşamaları için de somut kentsel arşiv materyallerinin üretilmesini sağlamıştır.** Bu yönüyle bu atölye çalışması, gençlerin edilgen birer kent sakini olmaktan çıkıp kendi kentsel deneyimlerini, kente dair ve kentten beklentilerini bizzat dile getiren etkin özneler haline gelmelerine öncülük etmiştir.

Bu çerçevede, bu atölye raporu yürütülen dört haftalık yoğun sürecin kavramsal, yöntemsel ve pratik çıktılarını bir araya getirir.

Raporun gövdesi, oturumların haftalık değerlendirmelerini, gençlerin anlatılarından süzülen sosyolojik bulguların tematik analizini ve atölyede birer belgeleme aracına dönüşen oyun kartlarının somut ampirik çıktılarını içermektedir. **Raporun sonuç ve öneriler bölümü ise sürecin metodolojik bir muhasebesini yaparak hem projenin sonraki adımları hem de ilçede yürütülebilecek benzer sivil toplum çalışmaları için kentsel yaşama, aidiyete ve farkındalığa dair stratejik öneriler sunmaktadır.**

Sonuç olarak, bu raporda sunulan temel bulgular, Türk vatandaşı ve Suriyeli mülteci gençlerin “Sultanbeyli’de İstanbullu olmak” algısını mekânsal ve zamansal pratikler üzerinden görünür kılmaktadır. Bu doğrultuda, kent okuma atölyelerinin farklı hedef kitlelere yönelik yaygınlaştırılması ve böylece katılımcılardan birinci elden toplanan verilerle—göç ve toplumsal cinsiyet kesişiminde—sürdürülebilir kent politikalarının geliştirilmesi önerilir.

1.1. Amaç ve Hedefler

Kent okumalarını odağına alan bu atölye çalışmalarının temel amaçlarını, Sultanbeyli'deki gençlerle ve gençlerin birbirleriyle iletişim kurmalarını hedefleyen katılımcılık, kapsayıcılık ve hakkaniyet pratikleri oluşturur:

- ✓ Katılımcıların İstanbul ve Sultanbeyli ile kurdukları **aidiyet ilişkisini edebî metinler aracılığıyla keşfetmek;**
- ✓ Türk vatandaşı ve Suriyeli mülteci gençler arasında **ortak bir tartışma ve deneyim paylaşımı zemini oluşturmak;**
- ✓ Modern-geleneksel, Doğu-Batı, merkez-çeper ve gitmek-kalmak gibi **kuramsal ikiliklere dair birinci elden kentsel deneyim verisi toplamak;**
- ✓ "Sultanbeyli'de İstanbullu olmak" kavramını **katılımcılarla birlikte tartışmak, yorumlamak ve tanımlamak;**
- ✓ Oyun kartları aracılığıyla projenin gelecek modüllerini oluşturan **yürüyüş, haritalama ve sergi için kentsel belgeleme ve hafıza çalışması üretmek.**

1.2. Atölye Akışı

Her atölye 120 dakika olup üç aşamalı bir yapıda kurgulanmıştır.

BÖLÜM

SÜRE

İÇERİK

1

30 dk

Teorik çerçeve sunumu ve çalışma kâğıtları

2

30 dk

Edebi metin tartışması ve çalışma kâğıtları

3

15 dk

MOLA

4

45 dk

Atölye etkinliği: Oyun kartları, sergileme ve kolektif değerlendirme

1.3. Metodoloji

Kent okuma atölye çalışmasında teorik yayınlar yerine edebî eserlerin seçilmiş olması, bilinçli bir yöntemsel tercihtir. Katılımcıların yaş aralığı, heterojen eğitim geçmişleri ve göçmen kimlikleri dikkate alınarak, her arka plandan gencin ortak bir zeminde buluşabileceği ve kendi deneyimleriyle bağ kurabileceği kapsayıcı okumalar hedeflenmiştir. Kitap seçiminde hem Türkçe edebiyatın kentle özdeşleşen kanonik eserleri hem de projenin odaklandığı tematik çerçeve esas alınmıştır: ***İstanbul'un bugününü anlamlandırmak adına kurgulanan bu hat, Osmanlı'nın son döneminden Cumhuriyet'in ilk yıllarına, kentin iç göçle genişlediği dönemeçlerden günümüze uzanan kronolojik bir çizgi üzerine inşa edilmiştir.***

1.4. Okuma Listesi

Bu çerçevede; **kentsel aidiyet, mahalle dinamikleri, kültürel karşılaşmalar, kente sonradan eklenenler ve metropolün görünmez özneleri** gibi temaları merkezine alan edebi eserlerden hareketle aşağıdaki okuma listesi oluşturulmuştur:

1.5. Katılımcı Profili

Sultanbeyli'de yaşayan ya da hayatının bir dönemini Sultanbeyli'de geçirmiş 16-25 yaş arasındaki gençleri hedefleyen program kapsamında, toplam 22 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların 18'i kadın, 4'ü erkek olup; 12'si göçmen kökenli (9 Suriyeli, 3 diğer uyruk), 10'u ise Türk vatandaşıdır.

KATILIMCI PROFİLİ (16-25 YAŞ)

- ✓ | 22 Benzersiz Katılımcı
- ✓ | 18 kadın
- ✓ | 4 Erkek
- ✓ | 11 Göçmen Gruplar (9 Suriyeli; 3 Diğer Uyruk)
- ✓ | 10 Türk Vatandaşı

Programın sürekliliği açısından 10 katılımcı en az üç oturuma düzenli olarak katılmıştır. Atölye çalışmalarının cinsiyet dağılımı, her oturumda en az %80'i kadın katılımcı şeklinde gerçekleşmiştir.

2.1. Ulusötesi Hareketlilikte Kentsel Yabancılık

Okuma:

*Halide Edib Adıvar, İstanbul'da
Bir Yabancı (Can Yayınları)*

Oyun Kartı:

Sultanbeyli'de İsim-Şehir

Eser, ulusötesi hareketlilik ve kentsel yabancılık temaları üzerinden katılımcı gençlerin İstanbul ve Sultanbeyli ile kurdukları ilk teması ve aidiyet sancılarını tarihsel bir perspektifle ele almak amacıyla seçilmiştir. Karakterlerin yaşadığı yabancılaşma hissi, atölyede katılımcıların göç, memleket ve mevcut gündelik yaşam pratikleri üzerinden kentsel hafızadaki karşılıklarını keşfetmeye yönelik stratejik bir zemin hazırlamıştır.

Bu kavramsal çerçeve doğrultusunda, "Sultanbeyli'de İsim-Şehir" oyunu kentsel aidiyet ve yabancılık hislerine odaklanacak şekilde kurgulanmış; belirli yönlendirici içeriklerden oluşan ve bir kılavuz örnek cümle içeren oyun kartları katılımcılara dağıtılmıştır. **Katılımcılar bu kartlar aracılığıyla, göçmenlik ve yerleşiklik durumlarının Sultanbeyli'nin farklı kent noktalarında, anlarında veya karşılaşmalarında yarattığı etkileri "kim-nerede-kiminle-nasıl-ne yapıyordu" izleği üzerinden hikâyeleştirmişlerdir.**

Bu ilk atölye çalışmasında, gençlerin kentsel toplumsal tabakalaşmaya dair zihinlerindeki soyut algılar Sultanbeyli'nin canlı toplumsal dokusunu yansıtan somut mikro-anlatılara dönüşmüştür.

Böylelikle, okumaya dair tartışmaların bir yansımaları da içeren oyun kartları, gençlerin **Sultanbeyli'deki topluma ve toplumsal yaşama dair düşüncelerini tek bakışta, tek bir cümlede ifade etmelerine aracı olmuş;** bu yönüyle atölye çalışmasının birinci elden güncel kentsel deneyim verisi toplama ve katılımcılarla birlikte özgün bir kentsel belgeleme çalışması üretme hedeflerine doğrudan hizmet etmiştir.

2.2. Batılı Merkezden Doğulu Çeperlere Zihinsel Sınırlar

2 Mayıs | 2. Hafta

Okuma:

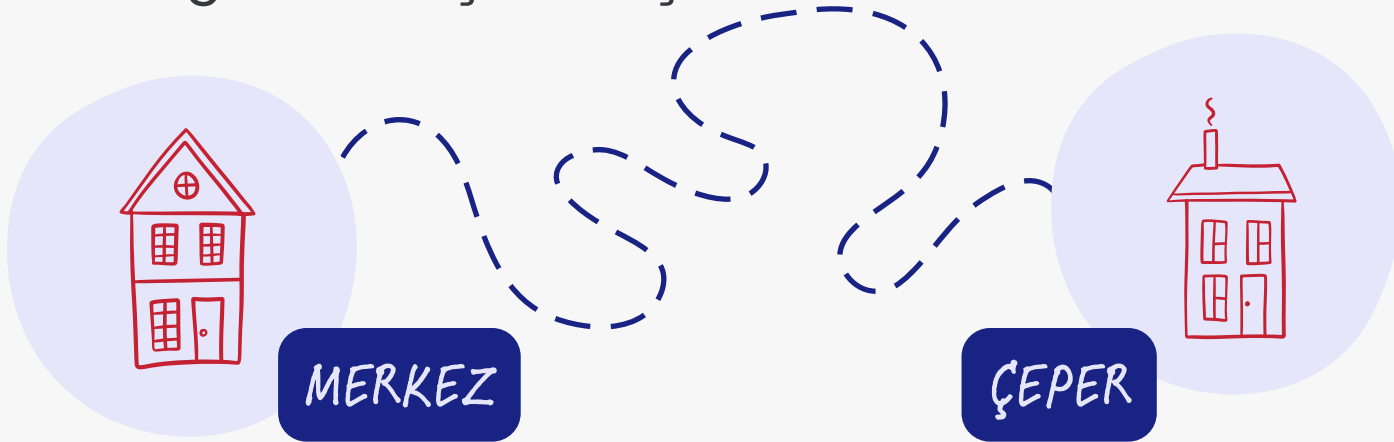
*Peyami Safa, Fatih Harbiye
(Ötüken Yayınları)*

Oyun Kartı:

İstanbul'da [Hayali] Bir Günüm

Romanın kurguladığı Fatih-Şişli aksı, katılımcıların zihnindeki "merkez" ve "çeper" sınırlarını görünür kılmak ve günümüz İstanbul'unda Sultanbeyli'nin sosyo-mekânsal yerini tartışmak için işlevsel bir araç sunmuştur. Kültürel ikilikler üzerinden yürütülen tartışmalar, gençlerin metropolün sunduğu modern imkânlar ile geleneksel/yerel değerler arasında kurdukları dengeyi analiz etmeyi kolaylaştırmıştır.

Bu doğrultuda, İstanbul'un ilçeler haritasını barındıran oyun kartları dağıtılan katılımcılar, Sultanbeyli'den yola çıkıp tekrar eve dönen rehber soruların izleğinde, kentin farklı noktalarında ister gerçek ister hayali birer gün kurgulamışlardır. **Gençler, "İstanbul'da [Hayali] Bir Günüm" oyununda, bütçesel ya da zamansal imkânları dahilinde ziyaret edebildikleri veya bu imkânlara sahip olsalardı gitmeyi arzuladıkları ilçeleri harita üzerinde işaretlemiş;** buralara ulaşmak için kullandıkları toplu taşıma araçlarını, gittikleri yerlerdeki aktivitelerini ve kimlerle/nelerle karşılaştıklarını detaylandırarak İstanbul'daki [hayali] yaşam deneyimlerinin somut birer belgesini oluşturmuşlardır.

Bu ikinci atölye çalışması, kentsel erişilebilirliğe ve merkez-çeper hiyerarşisine dair zihinlerdeki soyut algılar-aktarmalı otobüs hatları, bütçe kısıtlamaları ve fiziki olarak ulaşılamayan kentsel odaklar gibi-gündelik hayatın içinden süzülen somut mekânsal sınırlara dönüşmüştür.

Böylelikle romana dair tartışmaların güncel birer izdüşümünü sunan bu oyun kartları, **gençlerin metropol ölçeğindeki aidiyet alanlarını ve kentsel bariyerleri tekil deneyimler üzerinden izlemeye imkân tanımış;** bu yönüyle atölye çalışmasının birinci elden güncel kentsel deneyim verisi toplama ve katılımcılarla birlikte özgün bir kentsel belgeleme çalışması üretme hedeflerine doğrudan hizmet etmiştir.

2.3. Sultanbeyli Sokaklarında Sıradan Bir Gün

Okuma:

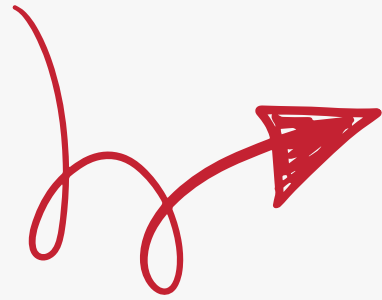
*Füruzan, Yaz Geldi - Seçme
Öyküler (Yapı Kredi Yayınları)*

Oyun Kartı:

Sultanbeyli'de Bir Yaz Günü

Toplumsal kıyısında kalmış göçmenlerin ve ötekilerin dünyasına odaklanan bu seçki, Sultanbeyli'deki gündelik hayatın, kamusal alan karşılaşmalarının ve sokak pratiklerinin mikro detaylarını incelemek amacıyla programa dahil edilmiştir. Bu bağlamda eser, büyük kentsel anlatıların gölgesinde kalan "sıradan" deneyimleri görünür kılarak katılımcıların mahalle yaşamıyla kurdukları görünmez aidiyet bağlarının deşifre edilmesini sağlamıştır.

Bu kavramsal çerçeve doğrultusunda, makro kentsel söylemlerin ötesine geçerek sokaktaki gerçek yaşam pratiklerini çözümlemeyi hedefleyen bir **"Sultanbeyli'de Bir Yaz Günü"** oyunu kurgulanmış; mahallenin gündelik ritmini en şeffaf hâliyle yakalayabilmek için sokak hayatının en canlı olduğu yaz günlerine odaklanılmıştır. Katılımcılara dağıtılan özel tasarım oyun kartları aracılığıyla gençlerden Sultanbeyli'de geride bıraktıkları yaz mevsiminden zihinlerinde kalan somut bir **"fotoğraf karesini"** seçmeleri; bu anın öncesini, sonrasını ve mahalle içi sosyal karşılaşmalarını kelimelerle betimlemeleri istenmiştir.

Bu üçüncü atölye çalışması, öykülere dair tartışmaların ışığında hazırlanan oyun kartları aracılığıyla gençlerin Sultanbeyli'nin gündelik toplumsal dünyasına dair gözlemlerini yazılı birer hafıza nesnesine dönüştürmeleri sağlanmıştır.

Bu çalışma, projenin görünmez kılınmış kentsel deneyimleri doğrudan o deneyimin yerel öznelerinin dilinden gün yüzüne çıkarma ve mahalleye içeriden bakan, derinlikli bir sosyolojik belgeleme alanı açma gayesine çok yönlü katkı sunmuştur.

2.4. Kalmak ya da Sultanbeyli'den Gitmek

Okuma:

Seray Şahiner, Kul (Doğan Kitap

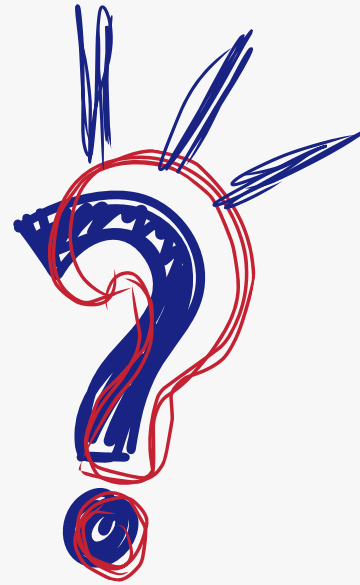
Oyun Kartı:

Sultanbeyli'den Kartpostal

Metropolün eşiğinde var olma mücadelesi veren bir kadın karakteri merkeze alan bu çağdaş Türkçe roman, Sultanbeyli'deki toplumsal tabakalaşmayı ve gençlerin gelecek tahayyüllerini masaya yatırmak için seçilmiştir. Roman karakterinden yola çıkarak "Ast/Üst" ikilemi etrafında şekillenen tartışmalar, atölyenin nihai hedefi olan "Sultanbeyli'de İstanbullu olmak" kavramının katılımcılar tarafından bizzat tanımlanmasını ve adil kent hakkı taleplerinin kartpostallara dökülmesini sağlamıştır.

Bu kavramsal çerçeve doğrultusunda, hem bireysel beklentilerin hem de yaşam alanına dair kentsel arzuların kağıda döküldüğü **"Sultanbeyli'den Kartpostal"** başlıklı bir kapanış oyunu kurgulanmıştır. Katılımcıların dört hafta boyunca biriken deneyimler odağında aidiyet, sosyal uyum ve adil kent hakkı gibi temaları derinleştirebilmeleri adına, Mülteciler Derneği tarafından şu kurgusal senaryo ve soru yöneltilmiştir:

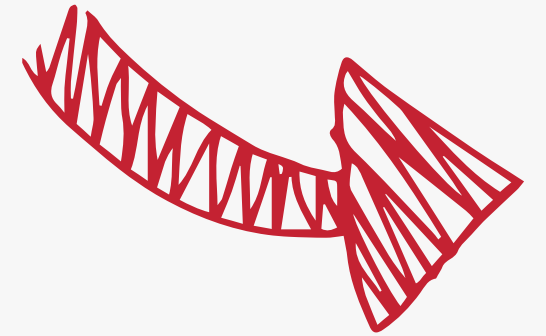
"Uluslararası bir değişim programı ile Sultanbeyli'ye geldiniz. Seyahat programınız kapsamında bu okuma grubuna dahil edildiniz. Şimdi, 'Sultanbeyli'de İstanbullu Olma' deneyimlerinizi ve okuma grubu hakkındaki izlenimlerinizi aktaran bir kartpostal gönderme fırsatınız var. Neler yazmak isterdiniz?"

Bu son atölye çalışmasında, gençlerin gelecek tahayyülleri ve kentten beklentileri, kurgusal bir senaryo sayesinde dışarıdan bir gözün samimi gözlemlerine ve somut anlatılarına dönüşmüştür.

Böylelikle sadece son haftanın okumasına dair değil, dört haftalık tartışmaların bir yansımasını içeren kartpostallar, projenin saha birikimini gençlerin kendi özlemleri ve talepleriyle şekillenen özgün bir kapanış belgesine dönüştürerek nihai hedefe hizmet etmiştir.

Atölyelerde
neler konuştuk?

3. Öne Çıkan Bulgular ve Temalar: Atölye Tartışmaları

3.1. Aidiyet / Yabancılık

Halide Edib Adivar'ın "İstanbul'da Bir Yabancı" romanı ekseninde yürütülen tartışmalar ve "Sultanbeyli'de İsim-Şehir" oyunu, **gençlerin kentsel aidiyet ve yabancılık hislerinin sahadaki somut karşılıklarını ortaya koymuştur.**

Atölye verilerine göre, Suriyeli mülteci gençlerin gelecek kaygıları yasal kalma izinleriyle doğrudan ilişkili olsa da, imkân buldukları takdirde Türkiye'de ve özellikle Sultanbeyli'de kalma arzuları yüksektir; zira birçoğu buraya çok küçük yaşta geldiklerini, burada okula gittiklerini ve "başka bir ev" bilmediklerini ifade etmiştir.

Ayrıca Sultanbeyli'yle kurulan aidiyet bağları da katılımcılar arasında çeşitlilik göstermiştir: Sultanbeyli'de doğanlar, buraya göç edenler, burada büyüyenler, buraya çalışmaya gelenler, ailesinin "ilçenin kurucularından" olduğunu söyleyenler ve başka bir ilçede oturmasına rağmen bir gün memlekete dönmek isteyenler.

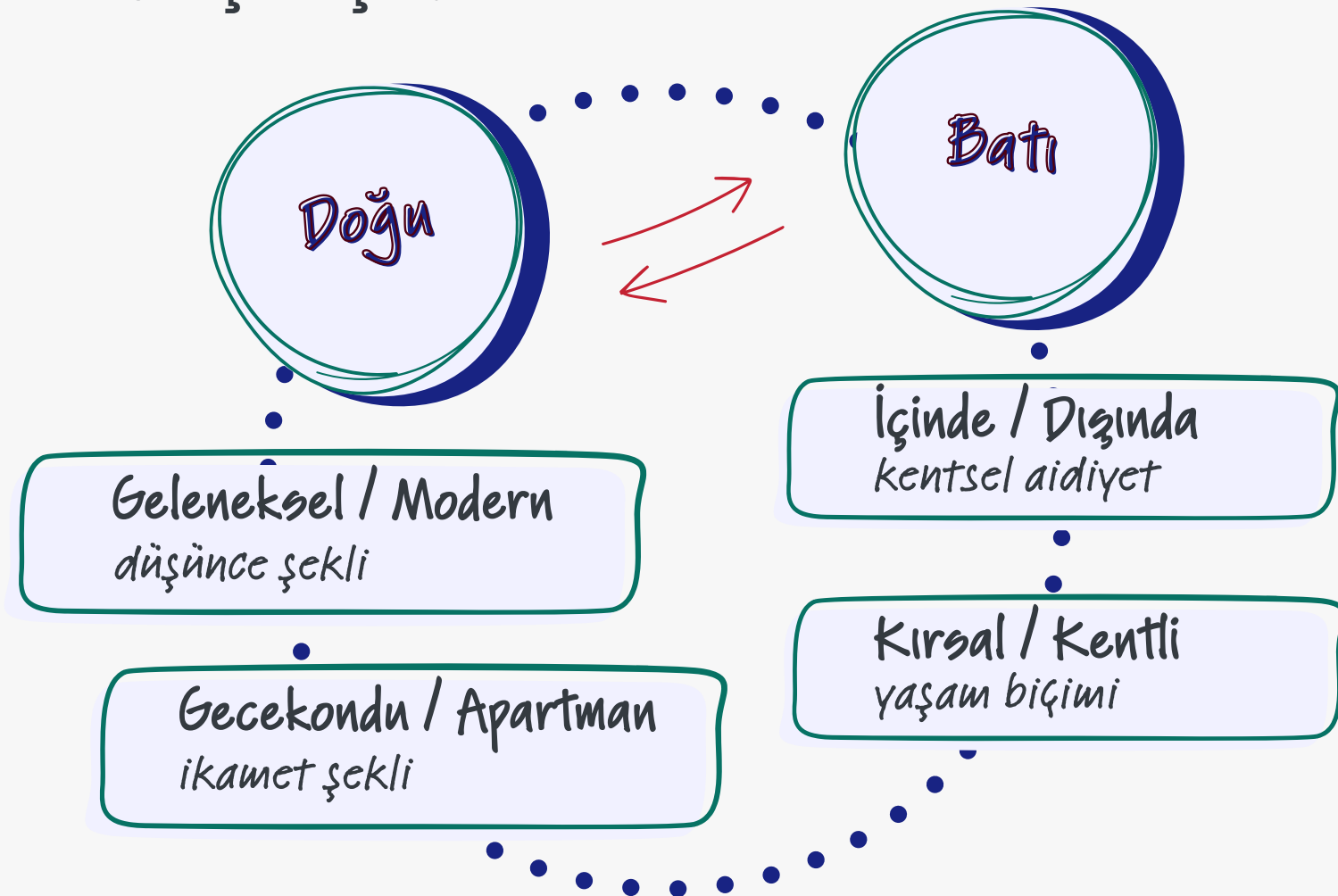
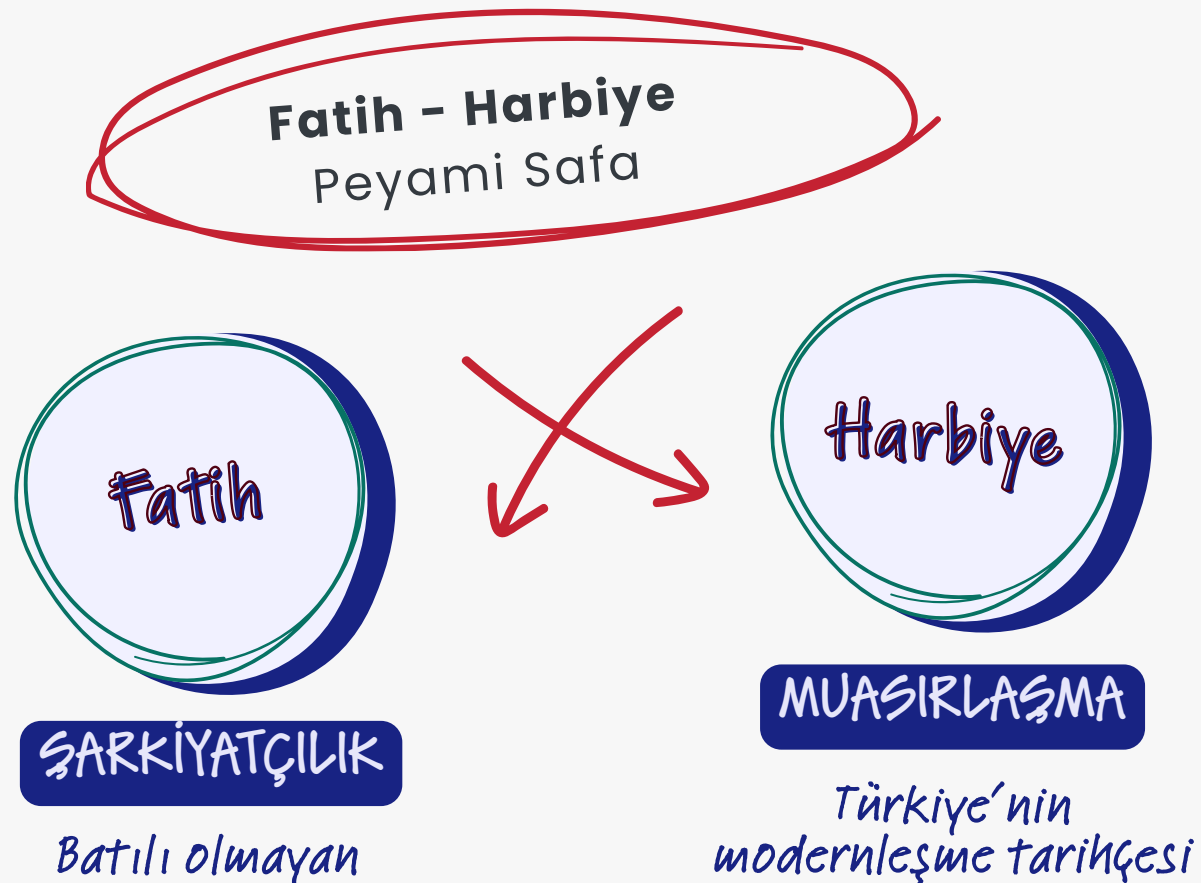
Ayrıca atölye katılımcıları için "memleket" kavramı, gündelik hayatla bağı kopmuş, uzaktaki soyut bir köyü veya atalar bağını temsil etmektedir. İlginç bir şekilde, Sultanbeyli' de doğan yerel gençlik ile sonradan gelen göçmen gençlik arasında gündelik yaşam pratikleri açısından sözel düzeyde belirgin bir farklılık gözlenmemiştir. Ancak ilçede doğup büyüyen Türk vatandaşı gençler, dış göçle birlikte Sultanbeyli'nin çehresinin çok değiştiğini ve özellikle bir güvenlik sorununun ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

Bu iki grubun sokak ve toplu taşıma gibi zorunlu kamusal alanlar haricinde bir araya geldikleri spesifik, organik bir karşılaşma noktası tartışmalarda tespit edilememiştir. Gençler arasındaki Türk vatandaşı-Suriyeli ilişkiler, kamusal alan ortaklığından ziyade ikili yakın arkadaşlıklar üzerinden yürütülmektedir. Nitekim gençlerin aidiyet arayışı onları ilçe sınırlarının dışına itmektedir; katılımcıların bazıları Sultanbeyli dışında, özellikle Beşiktaş, Sarıyer ve Beykoz gibi "denize yakın" yerlerde yaşamak istediklerini belirtmişlerdir. Burada, isteğin sadece deniz kenarında olmasıysa, başka ilçelerde de yaşayabilecekleri hatırlatıldığında, bu mahallelerdeki hayatın "daha az göçmen yoğunluğuna sahip" olduğunu düşündüklerini eklemişlerdir. Bu ilçeler, aidiyetlerini yerel kültürel yaşamla kodladıklarını göstermekle birlikte, kendilerini daha çok ait hissettikleri merkez ilçelerin diğer deniz kenarlarına göre daha erişilebilir olması da dikkat çekicidir.

3.2. Merkez / Çeper

Peyami Safa'nın Fatih Harbiye romanındaki mekânsal kutuplaşmalardan ve merkez/çeper ilişkisinden yola çıkılarak kurgulanan "İstanbul'da Hayali Bir Günüm" oyunu, **Sultanbeyli'deki gençlik deneyiminin merkez/çeper eksenindeki hareketliliğini incelemiştir.**

İlçedeki mevsimsel döngü fiziksel koşullarda hissedilmektedir. **Örneğin, bir katılımcının Sultanbeyli'ye yazın geldiğini "merkezdeki yayalaştırılmış alanda oturan yaşlı amcaların sayısının çok artmasından" anladığını söylemesinin ardından,** bir yanda sağladığı hava şartları sebebiyle yazın sokaklarda daha kolay sosyalleşildiği için nüfusun arttığı; **diğer yanda da, sayıları azalmakla birlikte bu oturan yaşlı erkek nüfusun kışın da sokaklarda olmasından,** ilçede sosyalleşme imkânlarının kapsayıcılığı tartışılmıştır.

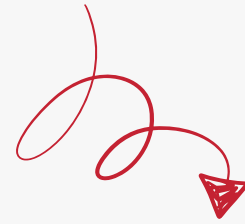
Katılımcılar, Sultanbeyli’de bir yaz gününü sokaklardaki yoğun koku, toplu taşımanın tahammül edilmez kalabalığı ve artan çocuk sesleriyle betimlemişlerdir; ancak net bir “ilçe pratiğini” (sosyo-kültürel kamusal hizmet vb.) tarif edememişlerdir. Bu bağlamda, Aydos Kalesi gibi tarihsel bir yapının “Sultanbeyli simgesi” olarak belirgin şekilde dile bile getirilmemesi dikkat çekici olmuştur. Öte yandan, kamusal bir nefes alanı olarak kullanılan Aydos Parkı’nın belediye tesislerinin uygun fiyatı nedeniyle tercih edilmesiyle birlikte, katı saat kuralları ve aşırı yoğunluk nedeniyle gençlerin sokaktaki “yargılayıcı bakışlardan kaçma ve gizlenme” ihtiyacını tam olarak karşılayamadığı ifade edilmiştir.

Gençlerin kentle kurdukları aktif ilişki, doldurdukları oyun kartlarında tüm açıklığıyla ortaya çıkmıştır. **Üniversiteye gitmek ve arkadaşlarıyla bir araya gelmek katılımcılara kendilerini mutlu hissettirirken, gençlerin yoğunlukla yolda ve seyahat esnasında karşılaştıkları asık suratlı ve mutsuz insanlara yönelik serzenişlerde bulunmaları dikkat çekmiştir.** Katılımcılar kenti keşfetmek, yürüyüş yapmak, bisiklete binmek ve kütüphaneleri ziyaret etmek gibi şehirli pratikler için Eminönü, Üsküdar, Fatih, Adalar ve Şile gibi farklı rotalara yönelmiş; ancak buralara farklı toplu taşıma araçları arasında çoklu aktarmalar yaparak ulaşabilmişlerdir. **Öte yandan, zaman ve bütçe kısıtları gençlerin bu kentli kimliklerini tam anlamıyla yaşamalarının önüne set çekmiştir;** ormana gitmek, vapura binmek, sahil kenarında vakit geçirmek veya müze gezmek gibi etkinlikler, bu kısıtlar sebebiyle gençlerin gitmek isteyip de gidemedikleri kentsel arzular olarak oyun kartlarına yansımıştır.

3.3. Kentli / Kırsal

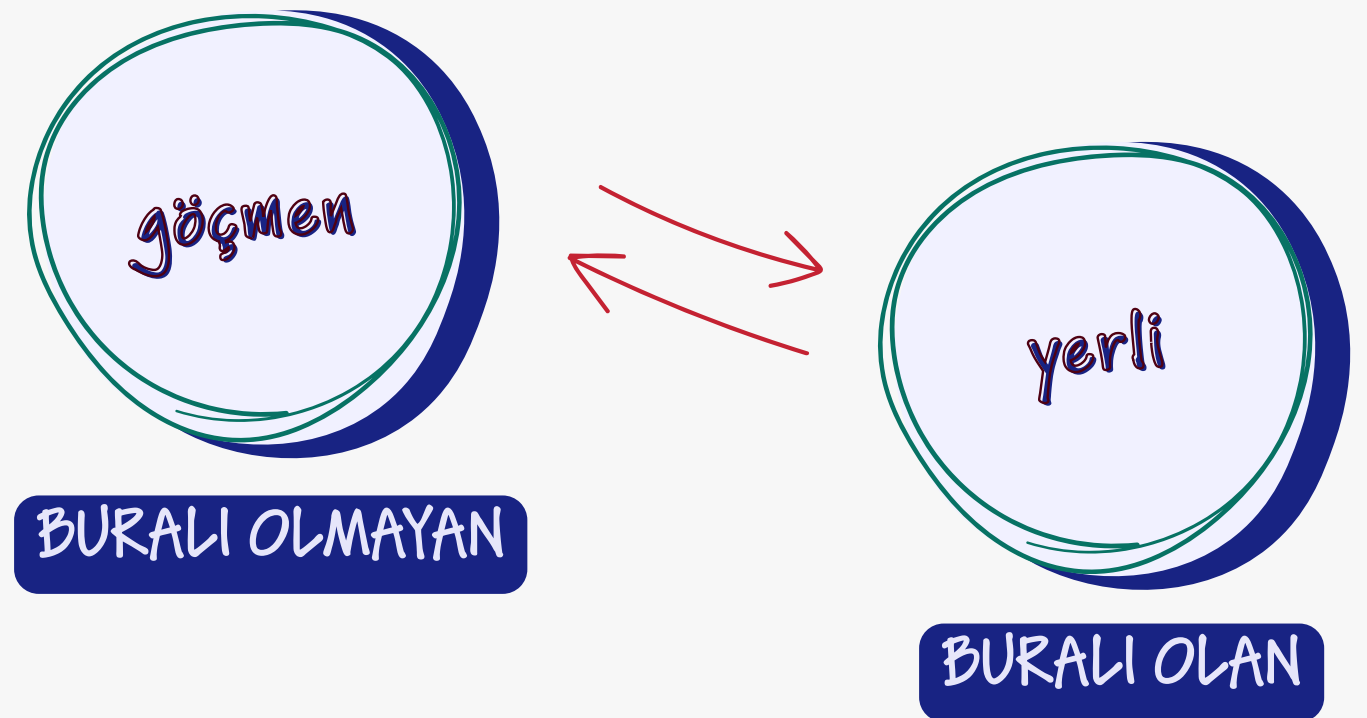
Füruzan'ın Yaz Geldi - Seçme Öyküler eseri rehberliğinde gerçekleştirilen tartışmalar, **gençlerin kentli/kırsal kimlik çatışmalarını sıradan sokak pratikleri üzerinden görünür kılmıştır.**

Yaz Geldi - Seçme Öyküler
Füruzan

- 1 maddi yoksunlukta annelik
- 2 göç yolunda erkeklik
- 3 sokak aralarında çocukluk

Katılımcıların kırsal mekânlarla teması yalnızca dönemsel memleket ziyaretleriyle sınırlıdır ve gençler kendilerini tamamen Sultanbeyli'nin kent hayatına ait hissetmektedirler. Öyle ki, Doğu Anadolu'daki köylerine gittiklerinde İstanbul'daki kentsel alışkanlıklarını (örneğin sıraya girmeyi bilmek ve bunu beklemek) aradıklarını belirterek, taşradaki yaşam kültürünü "bu medeniyetten haberdar olmamak" şeklinde, ironik bir kentli refleksiyi tanımlamışlardır.

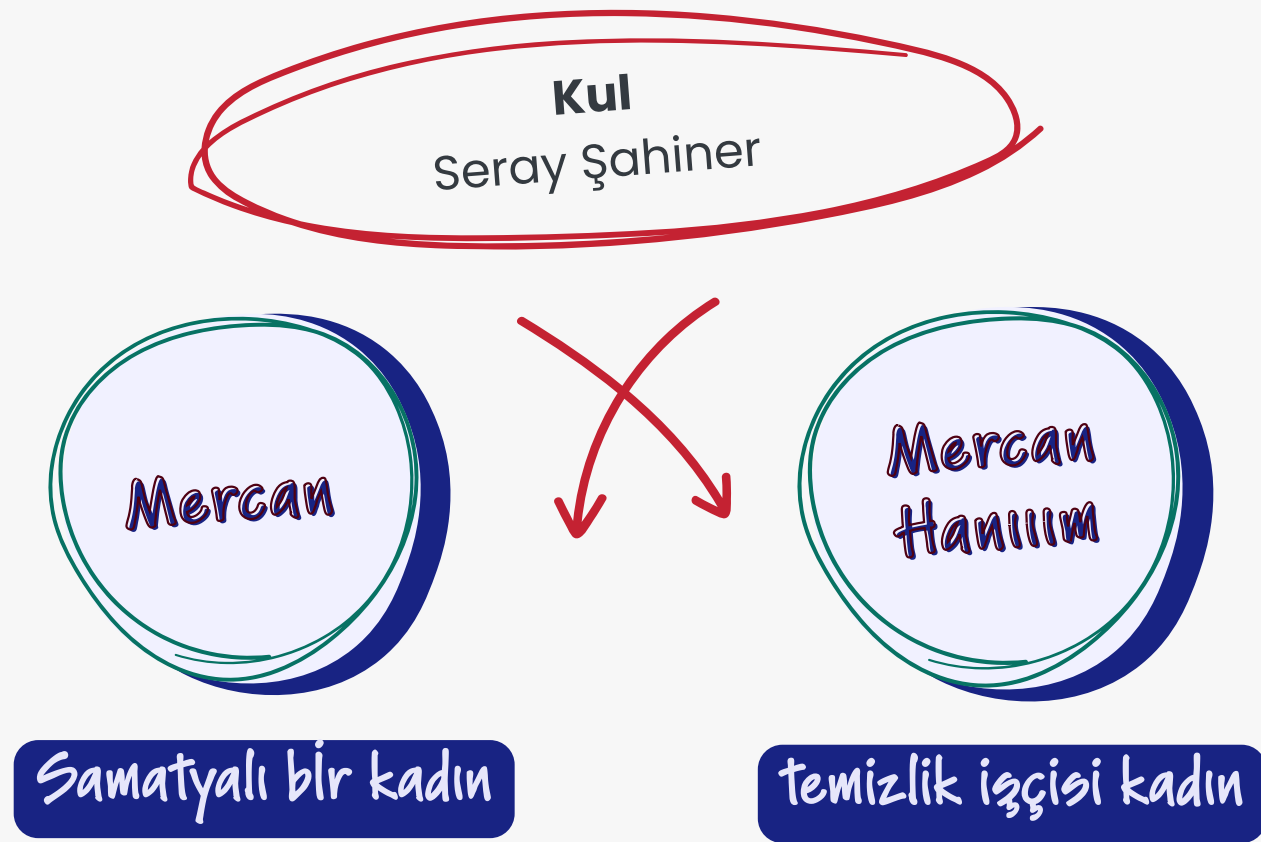

Böylelikle gençlerin kamusal alandaki varoluşlarına ve sıradan sokak pratiklerine dair zihinlerindeki soyut algılar—bir kapı önü sohbeti, sokaktaki çocuk sesleri ya da mahalle içi küçük dayanışma anları gibi—yerel yaşamın canlı dokusunu yansıtan somut mikro-anlatılara evrilmiştir. Örneğin, toplumsal tabakalaşma sebebiyle bir yaz gününün farklı sosyal gruplarda nasıl farklı yaşandığı doğrudan ikililikler üzerinden tartışılmıştır: "kadın-erkek yoksulluğu", "farklı mahallelerin farklı kültürlerine göre değişen annelik biçimleri" ve "değişen çocukluklar."

Ayrıca oturum sırasında katılımcılar Sultanbeyli'de bulunan kamusal alanlar ve sosyal imkânlar hakkında değerlendirmelerde bulunmuşlardır. **Bir ilçede kamusal hizmetlerin erişilebilir olması gerekliliği üzerinden Sultanbeyli'deki eğitim, sağlık ve sosyo-kültürel etkinlikler değerlendirilmiştir. İlçenin olanaklarının taşıdığı genç ve çok çeşitli nüfus yapısına dayalı potansiyeline rağmen sınırlı olduğunu dile getiren katılımcılardan biri, Ali Duru Kitapevi'nden söz edildiğinde, Sultanbeyli'de mahallesine yakın bir kitapevi olduğunu daha yeni bir arkadaşından duyduğunu belirtmiştir.** Katılımcının bu paylaşımı, oturumda kentteki kamusal hizmetlerin yalnızca varlığının yetmediğini; erişilebilirliğini artırmak için kapsayıcı bir iletişim stratejisiyle ilçe halkına yaygınlaştırılmasının önemine dair yeni bir tartışma yaratmıştır.

3.4. Ast / Üst

Seray Şahiner'in Kul romanı odağında gerçekleştirilen **toplumsal tabakalaşma ve ast/üst ilişkisine dair tartışmalar**, ilçedeki ünlü "Suriyeliler Sokağı" (Ziya-Ül Hak Caddesi) mekânsallığı üzerinden ele alınmıştır.

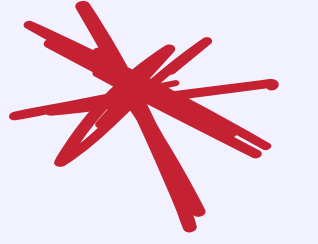
karakterin iç çatışması, toplumun ona Hanım derkenki iki yüzlülüğü – saygıdan değil, 'öteki' olduğunu hissettirmek için 'Hanım' diyor.

Yıllarca atıl duran bu sokağın mülteci esnafın dükkanlarıyla canlanması ve lüks tatlıcılarının yerel halk arasında revaçta olması ekonomik bir hareketlilik yaratsa da, hem Türk vatandaşı hem de Suriyeli ailelerin farklı gerekçelerle "bu sokağa" gitmeyi tercih etmedikleri belirtilmiştir:

Türk vatandaşları hijyenik kaygılar beslerken, Suriyeli aileler yeterince Suriyeli görünmeyen kızlarının toplumsal şiddete maruz kalmasından endişe duymaktadır. Tartışmada dikkat çeken hususlardan biri, "bu sokaktaki dükkanların" hijyen sebebiyle tercih edilmediğinin; ancak lüks bir Suriyeli tatlıcıdan tüm ilçenin alışveriş yaptığının belirtilmesidir.

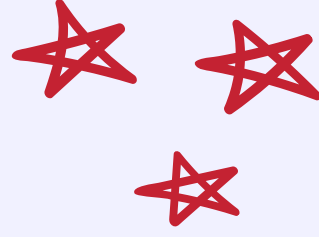

Burada vurgulanmak istenen, “bu sokaktaki hijyen kaygısının” tüm Suriyelileri kapsamadığıdır. Bu vurgu, bir katılımcının açıkça sormasına yol açmıştır: “Hijyenlerine güvenmediğim için ben ırkçı mıyım şimdi?” **Bu soruyla, atölyenin bu son oturumunda, ırkçılık kavramı kendiliğinden tartışmaya açılmıştır. Kavramın, tekil davranışlara değil; doğrudan bir ırkın, ulusun, dinin vb. tümüne yönelik bir ayrımcılık olduğu için birlikte ele alınması,** bir yandan atölye çalışmasının Türk vatandaşı ve Suriyeli mültecileri bir araya getirip diyalog kurma amacını doğrudan yerine getirirken, diğer yandan oturumların katılımcıların kendilerine özeleştirici yöneltebilecekleri kadar güvenli (safe space) gerçekleştirildiğine de işaret eder.

Öte yandan, Sultanbeyli toplumsal tabakalaşması bağlamında farklı kadınlık halleri tahayyül eden katılımcılar, romanda yer alan “Mercan” karakterinden esinlenerek çevrelerinden verdikleri yaşanmış örneklerle şöyle bir grupta yapmışlardır:

- ↳ Batıl inançları olan kadın,
- ↳ Kendine vakit ayıra(maya)n kadın
- ↳ Balkondan sepet sarkıtabilen kadın.

Akşam hayatının düğünler haricinde neredeyse hiç olmadığı, nargileciler hariç, kafelerin saat 22.00'de kapandığı ilçede gençler eğlenmek için Sultanbeyli dışına çıkmak zorunda kalmaktadır. Bu bağlamda, gece evlerine otobüslerle rahatça dönebildiklerini söyleyen katılımcılar, eskiden Sultanbeyli'nin çok gürültülü olduğu ama artık azaldığını belirtmişlerse de bu değişikliğin sebebine dair net bir gerekçe gösterememişlerdir.

Bu noktada, ilçedeki gürültü ve güvenlik üzerinden, katılımcılar tarafından diğer ilçelerde yaşayan akrabaları ve arkadaşları üzerinden örnekler paylaşılmıştır. Soylulaştırma projeleri bağlamında, oturumda en net karşılaştırılan Sulukule'de, **örneğin, bir katılımcı kuzenin geceleri tehlikeli olduğu için geç saatlerde eve döneemediğini; kendisinin ise Sultanbeyli'de böyle bir sorunu olmadığını anlatmıştır.** Ancak Sultanbeyli'nin tüm mahallelerinin geceleri eşit toplu taşıma araçlarına ve güvenliğe sahip olup olmadığı bu çalışmanın konusunun dışındadır.

İstanbul'da bekar kadın olmanın iç sesi:

Ah ah... Neyi eksikti Mercan'ın dolabında mutlaka, aniden katılması gereken bir davet olursa hemen üstüne geçiriverceği düz kesim siyah bir elbisesi olan kadınlardan... Hayır hayır, Mercan moralini bozmayacak; çalışan yalnız bir kadın olarak sosyal hayata ilk adımını atacaktı.

Sultanbeyli’de toplumsal tabakalaşmanın, başka bir ifadeyle, ilçedeki kentsel hiyerarşinin—mahallelerarası kültürel çatışmaların, gündelik hayatta kendini gösterdiği alanlar katılımcılar tarafından şöyle sıralanmıştır:

↳ **Komşu ilçelerin prestijinden yararlanma:**

Sultanbeyli’nin Pendik sınırındaki mahallelerin diğer ilçelerden daha prestijli olduğuna dair toplumsal algı, neredede oturduğu sorulduğunda Pendik sınırının mutlaka belirtildiği ve Sultanbeyli’nin başka mahallesinde yenilenmiş bir binada oturmak yerine, sırf Pendik sınırında oturmak için eski bir binaya taşınanların olduğu.

↳ **Farklı sosyal grupların Sultanbeyli dışındaki ortak alanları:**

İlçedeki olanakların sınırlı olması sebebiyle, Sultanbeyli halkı sosyo-kültürel etkinlikler vd. kentsel tüketim alışkanlıkları için İstanbul’un başka ilçelerini tercih etmektedirler. Örneğin, Üsküdar’da Uncular Caddesi’nin son zamanlarda sağlı-sollu açılan yeni nesil mekânlar arasında gençler arası dating mekânları olarak tercih edilmesi. Ayrıca apartman temizleyen bir kadının Sultanbeyli’deki gündelik hayatını tahayyül ederken bir katılımcı, “O alışverişe mutlaka Ümraniye’ye gider,” demesi.

↳ **Metroyla merkezin daha erişilebilir olması:**

Komşu ilçe Çekmeköy sakinlerinin Sultanbeylililerle aynı metroyu paylaşmak istemediklerine ve mahallelerine “akın edileceği” korkularına dair sosyal medya paylaşımları, sınıfsal bir üstünlük taslama pratiği olarak değerlendirilmiş ve ironik bulunmuştur.

[Atölye Katılımcılarından] Alıntılar:

[Kökenleriyle kurduğu bağı anlatırken] **Memleketimde atalarım var.**

[Sokakta azar işitmesine şaşırırken] **Fotoğraf çekiyoruz diye kızdılar.**

[Memleketinden şikâyet ederken] **En basitinden, sıraya girmiyorlar.**

[Fatih-Harbiye romanında, ana karakterin sevdiği kadını modernleştiği için suçlamasını konuşurken] **Şinasi biraz ezikmiş.**

[Şehirdeki yolculuğundan bahsederken] **Yabancı olduğum için okuduğum mesleği Türkiye’de yapmama izin vermiyorlar; mezun olduğumda ne yapacağımı düşünüyorum.**

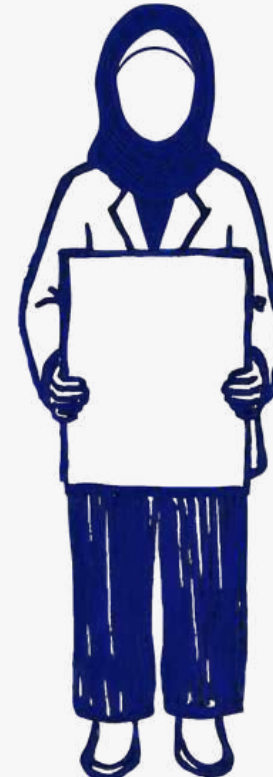
[Sokaktaki bakışlardan rahatsızlığını dile getirirken] **Kombinine uymayan kıyafetler giymek zorunda kalıyor insan.**

[Sultanbeyli’deki yeşil alanları konuşurken] **Aydos Parkı’nın ışıklarını 12’de kapatıyorlar.**

[Romandaki merdiven silen kadın karakterle empati kurarken] **O sensörlü ışıkların temizlik yaparken habire kapanıp bu kadar sıkıntı çıkaracağını hiç düşünmemiştim.**

[Sultanbeyli’de akşam etkinlikleri sorulduğunda] **Sultanbeyli’den çıkmak.**

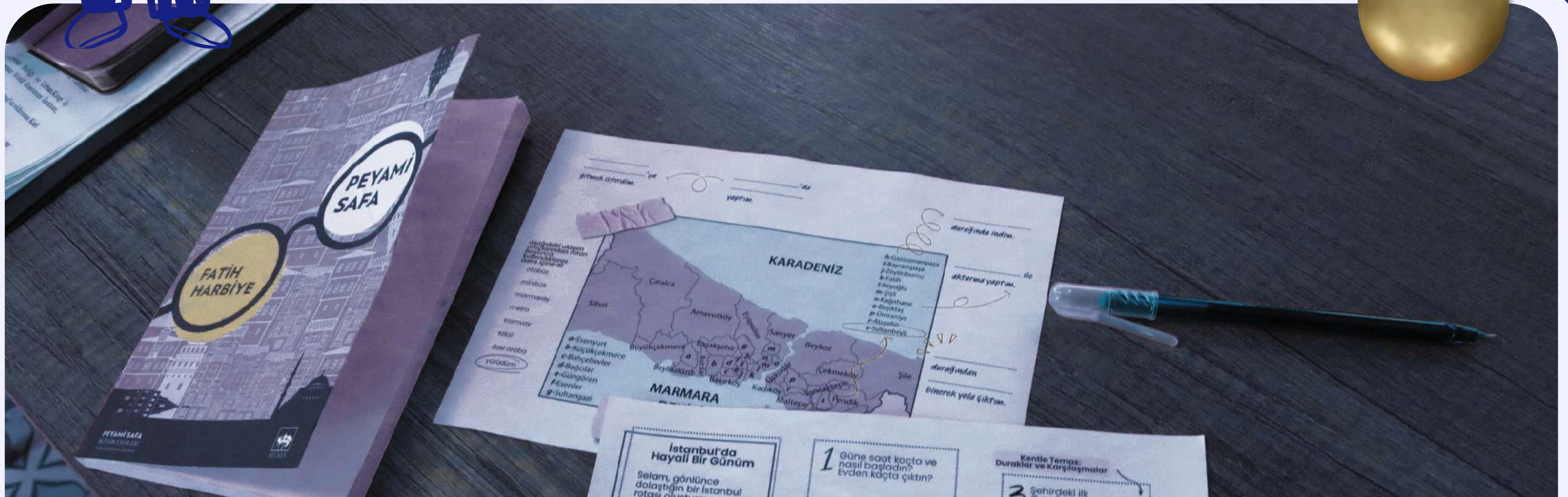
[Sultanbeyli’de bir yaz gününü anlatması istenildiğinde Adalar’da bisiklet sürdüğünü yazmak isterken] **Bu çalışmayı neden Sultanbeyli’de yapıyoruz?**

Hafızayı nasıl
görselleştirdik?

4. Kentsel Belgeleme

4.1. Sultanbeyli'de İsim-Şehir

Atölyeye özgü 30 farklı oyun kartı hazırlanmıştır. Klasik "İsim-Şehir" oyununun soruları, edebî anlatımı destekleyecek şekilde açıklamalar, örnek cümle ve yönlendirmelerle okuma grubuna uyarlanmıştır.

Katılımcılar çalışma sırasında dolduracakları oyun kartlarını rastgele seçmiştir.

İsim-Şehir Sultanbeyli

kim (karakter)	kiminle (sosyal temas)	nerece (kentsel mekân)	nasıl (duygu/hissiyat)	ne yapıyor? (eylem)
1900'lerin başından gelen Halide	Sultanbeyli gençleriyle	Dernekte bir odada	Zamanın dışındaymış gibi şaşkın	Hararetli tartışmayı dinliyor.
Göçmen bir tekstil işçisi	Ortalıkta uçuşan kumaş tozlarıyla	Fabrilanın en karanlık köşesinde	Karamsar ve üzgün	Ailesine yaşadıklarını yazıyor.

Puanlama:

İsim-Şehir Sultanbeyli

kim (karakter)	kiminle (sosyal temas)	nerece (kentsel mekân)	nasıl (duygu/hissiyat)	ne yapıyor? (eylem)
1900'lerin başından gelen Halide	Sultanbeyli gençleriyle	Dernekte bir odada	Zamanın dışındaymış gibi şaşkın	Hararetli tartışmayı dinliyor.
Bir sokak müzisyeni	Kendini hiç bir yere ait hissetmeyenlere ve her yere ait hissetkenlerle.	Sultanbeyli'nin yeni açılan metrosunda	Yıllardır beklediği bir şey gerçekleşmiş gibi bir coşkuyla	Sultanbeyli'nin gürültüsünü notaya döküyor

Puanlama:

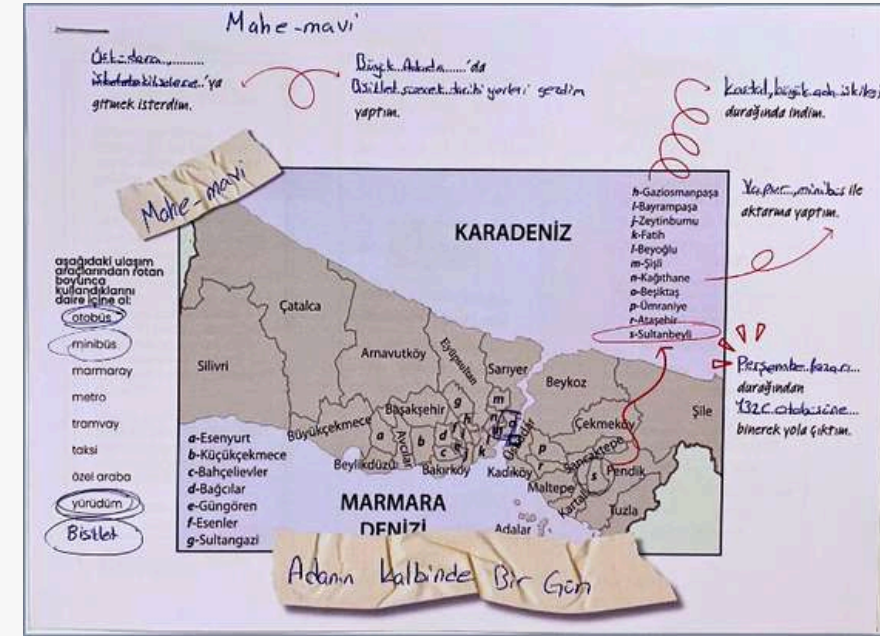
Tablo 1: Sultanbeyli’de İsim-Şehir

KİM (karakter)	KİMİNLE (sosyal temas)	NEREDE (kentsel mekân)	NASIL (duygu/hissiyat)	NE YAPIYOR? (eylem)
1900lerin başından gelen Halide	Sultanbeyli gençleriyle	Dernekte bir odada	Zamanın dışındaymış gibi şaşkın	Hararetli tartışmayı dinliyor.
Bir kız lise öğrencisi	Lise arkadaşlarıyla	Aydos’ta	Kimsenin yüzünden silemediği neşeyle	Piknik yapıyor / geziyor.
Bir esnaf	Kirden duman gibi kararmış bir kediyle	Sultanbeyli’deki evinin damında	Sigara gibi kederli bir şekilde	Şehrin gürültüsünü ayıklıyor.
Bir kentsel dönüşüm mağduru	Laz bir müteahhitle	Yıkılmayı bekleyen o eski evinin avlusunda	Mağrur bir edayla	Memleket muhabbeti yapıyor.
Çocukluk arkadaşı iki genç	Birbirlerine eklemelenen anılarıyla	Ali Duru Kitabevi’ne giden sokağın başında	Şaşkınlıkla beraber yoğun bir özlemle	Sıkı sıkı sarılıyor.
İlk maaşını alan bir çocuk işçi	Hepsi beraber dışarı çıkıyorlar	Kadın-erkek ayrımcılığına denk geliyor	Emeğinin karşılığını avucunda tutmanın ağırlığıyla	Kadını nasıl aşağıladığına denk geliyorlar.
Bir beyaz yakalı	Lise arkadaşıyla	Bir yabancı gibi durduğu o meydanda	Yalova’da yaz tatili sıcaktra	Otobüste oturuyor.
Bir doğa gönüllüsü genç	Ortaokul öğrencileriyle ve böceklerle	Sultanbeyli Teferrüctepe Ormanlarında	Doğaya borcunu ödemek isteyen bir şefkatle	“Ağaç Atlası” / “Hadi Ormana Gidelim” kitaplarıyla atölye yapıyor.
Bir sokak müzisyeni	Kendini hiçbir yere ait hissetmeyenlerle ve her yere ait	Sultanbeyli’nin yeni açılan metrosunda	Yıllardır beklediği bir şey gerçekleşmiş gibi bir coşkuyla	Sultanbeyli’nin gürültüsünü notaya döküyor.
Atanamayan bir genç öğretmen	Atanan arkadaşıyla	O gelmek bilmeyen otobüsü durakta beklerken	Becerememiş olmanın yüküyle/hissiyle	Gelecek güzel günleri düşünmeye çalışıyor.
Bir yerel yönetici	Grup arkadaşlarıyla	Vaadlerin analtıldığı belediye seçimleri turunda	Seçilecekmiş gibi hissederek heyecanlı, mutlu ve umutlu bir	Sonuçları bekliyor.
Göçmen bir tekstil işçisi	Ortalıkta uçuşan kumaş tozlarıyla	Fabrikanın en karanlık köşesinde	Karamsar ve üzgün	Ailesine yaşadıklarını yazıyor.
Bir sahaf veya kitapçı	Ünlü oyuncuyla	Sahnedede	Duygularını en içten yansıtacak	Zamanın unuttuğu bir ismi yeniden hatırlıyor.
Bir yaşlı	Eşiyle	Eski hatırların yıkıldığı o sokakta	Geçmişindeki tüm güzel anıları anmakla	Sokağı adım adım gezip yaşadıklarını tekrar hatırlıyor.
Bir semt pazarcısı	Arapça bilen bir Suriyeli çırağıyla	Sultanbeyli’de bir pazarda	Günün işi, iyi gittiği için ekmek kaygısı yaşamadan	Günün son bereketini toplamaya çalışıyor.
Evlilik hazırlığındaki bir genç kadın	Tanımadığı Sultanbeyli kalabalığıyla	Çeyizlik eşya satan o dükkanın önünde	Kalabalığa alışmış olsa da içindeki bunalmışlıkla	Müstakbel kocasını bekliyor.

* Kırmızı ile işaretli sütunlar oyun kartlarında verilen yönlendirmelerdir.

4.2. İstanbul'da [Hayalî] Bir Günüm

Ortada İstanbul haritasının yer aldığı oyun kartlarıyla yürütülen bu çalışma, katılımcıların zihinsel sınırlarını ve kentsel arzularını somutlaştırmak için güçlü bir araç sunar. Şehrin çeperinden merkeze yolculuk herkes için her zaman mümkün değil ve bu bazıları için metropol hayatının kaçırıldığı hissine neden oluyor. İsim-şehir oyununun kategorik yapısını İstanbul rotasının duraklarında hayal ederek, kentsel, toplumsal ve yapısal kısıtları birer sosyolojik analiz ögesine dönüştürür.

"Mahe-mavi"

İstanbul'da Hayalî Bir Günüm

Selam, gününce doluştığın bir İstanbul rotası oluşturmaya hoş geldin!

Bu oyunda, kapıdan çıktığın andan itibaren dilediğin rotayı çizmekte özgür olduğun bir günü tasarlıyoruz. Mevcut yaşam koşulların, evin, mahallen, okulun veya işin aynı kalsa da, bir gününü tamamen farklı geçirme şansın olsaydı Sultanbeyli'nin dışına çıktığında yolun nereelere düşerdi?

Harita sayfasının boşluklarına rotana dair kişisel notlarını yazıp, notunla ilçe arasına oklar çizmeyi unutma!

Haydi, yola çıkalım!

* Lütfen geçtiğin, uğradığın ve aktırma yaptığın yerleri haritada işaretle.

Kentle Temas: Duraklar ve Karşılaşmalar

1 Güne saat kaçta ve nasıl başladın? Evden kaçta çıktın? Evden rahat bir kışkırtı ile saat 7 de çıktım.

2 Hangi ulaşım araçlarını kullandın ve yol boyunca neler gördün? 1 otobüs ve 1 vapur kullandım otobüste diz yol manzaraları ancak vaporda deniz ve ada manzarası gördüm. Minibüs adı içinde görmek.

3 Şehirdeki ilk durağında saat kaçta? Oradaki atmosfer sana ne hissettirdi? Karaköy'de ilk vardığımda saat 8'iydi ve deniz görünüşü az insan vardı huzurlu hissettirdi.

4 Gün boyu hangi mekanlara uğradın, hangi duraklarda aktırma yaptın ve bu rotayı neden tercih ettin? Günboyu adalara gittim ve taklamma yaptım. Enkeli ve gelin Yal oturdum. Kimlerle, nerede ve nasıl temas kurdun? Adalarda turist insanlarla ilahiminde bulundum onlarla sohbet ettim.

Hazırlık: Evden Çıkış

İkinci Dünya: İstanbul ve Sultanbeyli

6 Bu rotanın dışında aslında gitmek istediğin başka yerler veya görmek istediğin kişiler var mıydı? Rota dışında gitmek istediğim bir çok müze vardı ancak vapurdaki kitiş.

7 Onları bu plana dahil etmeni engelleyen neydi? Mesafe mi, bütçe mi, yoksa zaman mı?

Zaman

8 Gittiğin yerlerde yapılabilecek ama Sultanbeyli'de olmayan (ya da tam tersi) bir imkan/alışkanlık var mı? Evet birçok müze gördüm Sultanbeyli'de yok. Denize karşı bisiklet seğiren, kediyle oynayan büyük bir kirlilik yok. Turist insanlarla tanışabiliyim.

9 Gitmek isteyip de gidemediğin yerleri lütfen haritada dikdörtgen içine al. Üstüdece.

Arzu ile Sınır: İmkanlar ve Ötesi

10 Dönüş yoluna saat kaçta çıktın? Dönüş için saat 15.30 ta yola çıktım.

11 Doğrudan eve mi girdin, yoksa mahallede biraz zaman geçirdin mi? Markete uğradım. Savaş eve gittim.

12 Bu hayalî günün sonunda, "Sultanbeyli'de İstanbullu Olma" duygusunu bir nesneyle sembolleştirsen, bu ne olurdu? İstanbul kartı.

Kentsel Hafıza: Eve Dönüş

Tablo 2: İstanbul'da [Hayalî] Bir Günüm

- Perşembe Pazarı durağından 132C otobüsüne binerek yola çıktım.
- Kartal - Büyükkada İskelesi durağında indim.
- Vapur - Minibüsle aktarma yaptım.
- Büyükkada'da bisiklet sürerek tarihi yerleri gezdim.
- Üsküdar'a kiliselere gitmek isterdim.
- Otobüs, minibüs, vapur ve bisiklet kullandım; yürüdüm.

Güne saat kaçta ve nasıl başladın? Evden kaçta çıktın?

Evden rahat bir kıyafetle saat 7'de çıktım. 1 otobüs ve bir vapur kullandım.

Hangi ulaşım araçlarını kullandın ve yol boyunca neler gördün?

Otobüste düz yol manzarasız; ancak vapurda deniz ve ada manzarası gördüm. Bir minibüs, ada içinde gezmek.

Şehirdeki ilk durağına vardığında saat kaçtı? Oradaki atmosfer sana ne hissettirdi?

Kartal'a ilk vardığımda saat 8'di ve deniz görünüyordu. Az insan vardı. Huzurlu hissettirdi.

Gün boyu hangi mekânlara uğradın, hangi duraklarda aktarma yaptın ve bu rotayı neden tercih ettin?

Gün boyu adalara gittim ve aktarma yaptım. En hızlı ve yakın yol olduğu için [tercih ettim].

Kimlerle, nerede ve nasıl temas kurdun?

Adalarda turist insanlarla iletişimde bulundum; onlarla sohbet ettim.

Bu rotanın dışında aslında gitmek istediğin başka yerler veya görmek istediğin kişiler var mıydı?

Rota dışında gitmek istediğim birçok müze vardı. Ancak kapalıydı ve bazılarında bilet kalmamıştı. Kilise.

Onları bu plana dahil etmeni engelleyen neydi? Mesafe mi, bütçe mi, yoksa zaman mı?

Zaman

Gittiğin yerlerde yapabildiğin ama Sultanbeyli'de olmayan (ya da tam tersi) bir imkân/alışkanlık var mı?

Evet, birçok müze gördüm; Sultanbeyli'de yok. Denize karşı bisiklet sürdüm, kiralayarak; burada böyle bir kiralama yok. Turist insanlarla konuşabildim.

Gitmek isteyip de gidemediğin yerleri lütfen haritada dikdörtgen içine al.

Üsküdar.

Dönüş yoluna saat kaçta çıktın?

Dönüş için saat 15:30'da yola çıktım. Markete uğradım. Sonra eve gittim.

Bu hayali günün sonunda, "Sultanbeyli'de İstanbullu Olma" duygusunu bir nesneyle sembolleştiren, bu ne olurdu?

İstanbul Kartı.

4.3. Sultanbeyli'de Bir Yaz Günü

Bu çalışma, katılımcıların Sultanbeyli'deki gündelik yaşam pratiklerini bir anketin titizliği ve bir oyunun akışkanlığıyla kayıt altına almayı amaçlar. 2025 yazından zihinde asılı kalan tek bir "fotoğraf karesini" merkezine alan bu kurgu, sokaktaki sıradan anları toplumsal birer hafıza kaydına dönüştürür. Oyunlaştırılmış anket yapısı sayesinde katılımcılar; kendi rotalarını, sosyal etkileşimlerini ve çevre gözlemlerini sistematik bir şekilde not ederler.

Sultanbeyli'de BİR YAZ GÜNÜ

- 1 2025 yazında, o fotoğraf karesine ait gün, Sultanbeyli'deki evinden dışarı adımını attın. İstikamet neresi?

Arkadaşlarımla buluşup Sultan Korusuna gittik.

- 2 Gideceğin yere ulaşmak için bir araç kullandın mı?

EVET ✓

(Evet ise) Araca evin önünden mi bindin, yoksa bir durağa kadar yürümen mi gerekti?

HAYIR; YÜRÜDÜM

(Yürüdüysen) Yürürken hangi sokaklardan geçtin? Sokakta konuşulanları duydu mu? O gün mahallede hâkim olan atmosferi anlatır mısın?

KAPININ ÖNÜNDEN BİNDİM

(Durakta ya da evin önünde) Beklerken etrafında kimler vardı? Neler konuşuluyordu, hatırlıyor musun? Yolculuk boyunca gördüklerini anlatır mısın?

DURAĞA KADAR YÜRÜDÜM

(Durağa yürüdüysen) Evden çıktıktan sonra ilk olarak hangi durağa ortalama kaç dakikada yürüdün? Çıkış ve varış duraklarını — aktarma duraklarıyla birlikte — sırasıyla yazar mısın?

10 dk yürüdüm ve Sultanbeyli Devlet Hastanesine giden otobüse bindim ve son durağında indim

Hedeflediğin noktaya (meydan, pazar, park, dükkân vb.) vardığında, etrafında neler vardı?

Etrafında Hastane var. Çok sayıda eczane var.

Biraz ileride Otobüs peronu ve yanında Sultan Korusu var.

3 O an karşılaştığın ortam, zihnindeki oraya dair genel görüntüye uygun muydu?

Evet, her zamanki gibiydi.

Hayır, farklı bir hareketlilik vardı.

(Evet ise) Ortamın "sıradanlığını" ne sağlıyordu? O anki hareketliliği, duyulan sesleri ve çevredeki insan manzarasını anlatır mısın?

(Hayır ise) Bu farklılığı yaratan gözle görünür bir değişim mi vardı, yoksa insanların tavırlarında bir sıradışılık mı hissediliyordu?

Kuş ve insan sesleri. Nesir alanı gibi bir yer.

Çocukların olduğu, insanların (Sultanbeylilerin)

Şehrin kalabalığından uzaklaşmak

İçin gidecekleri

ın yakın yer.

Gözle görülür bir değişim vardı.

(Gözle görülür bir değişim vardıysa) Kalabalık içinde, araba trafiğinde, çevredeki binalarda neler farklıydı?

İnsanların hal ve tavırlarından hissediliyordu.

(İnsanların hal ve tavırlarından hissediliyorsa) Belki başkasının dikkatini çekmeyecek ama senin fark ettiğin o topluluk, kişi, nesne, ses ya da kıyafet neydi?

O günden zihninde kalan bir anı seç. Bir fotoğrafı olsun o anın. "Sultanbeyli'de İstanbullu olma" hali o fotoğrafa nasıl yansımıştır?

Sultanbeyli'de İstanbullu olmak, kafeler haricinde sosyalleşecek alanının Sultan Korusu gibi bir doğaya sahip olmak. Arkadaşlarımla "termos"larımızdan içtiğimiz

4 Günün sonunda eve dönüyorsun. Dönüş yolunda, gidiş yolundan farklı olarak dikkatini çeken (kentsel, toplumsal ya da yapısal sisteme dair) ne oldu?

Sultan Korusunun olduğu yani hastaneye yakın bölgede çok fazla yani ev yapıyor olması.

5 Dönüşte doğrudan evine mi girdin, yoksa arada başka bir yere (bakkal, komşu, park vb.) uğradın mı?

Doğrudan eve girdim.

Arada bir yere uğradım.

(Doğrudan eve girdiysen) Evde seni kim karşıladı? Günün yorgunluğuyla o "fotoğraf karesini" evdekilere anlattın mı?

(Arada bir yere uğradiysen) Uğradığın o ara durakta (dükkan, kapı önü vb.) karşılaştığın kişiye o "fotoğraf karesinden" bahsettin mi?

Hayır, anlatmadım.

Evet, anlattım.

Evet, bahsettim.

Hayır, bahsetmedim.

(Anlattıysan) Onu paylaşma isteğinin sebebi neydi?

(Anlatırken) Karşı tarafın tepkisi nasıldı ve sen nasıl hissediyordun?

(Anlatmadıysan) O anı sadece kendine saklamanın sebebi neydi? Karşı tarafın tepkisinden çekindin mi?

Gekinmedim. Sadece Sultanbeyli'de Sultan Korusu'na gitmek benim için sıradışı olmadığından anlatmadım.

Sultanbeyli'de geçen bu yaz gününü tek bir nesneyle simgeleştirdiysen, bu ne olurdu? Nasıl?

Sıcak yaz gününün simgesi termos. Arkadaşlarımla termoslarımızla

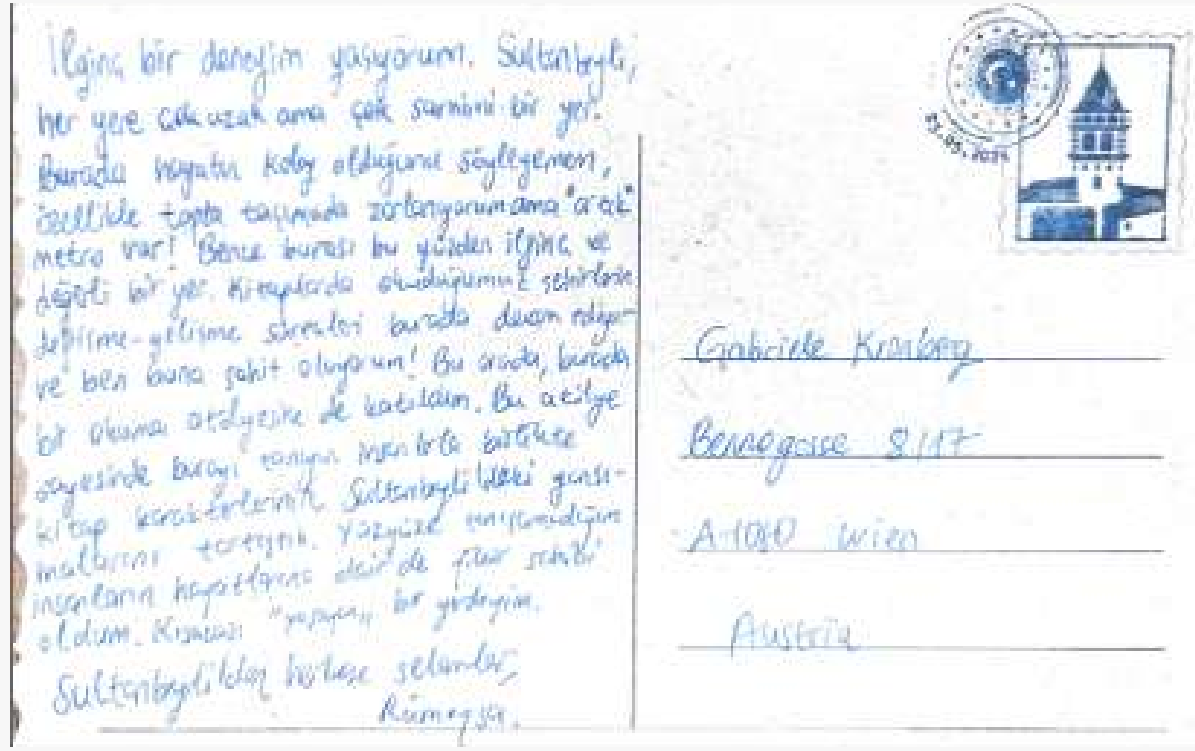
4.4. Sultanbeyli'den Kartpostal

Kartpostal formunda tasarlanan bu çalışma, toplumsal ve yapısal imkânlar ekseninde

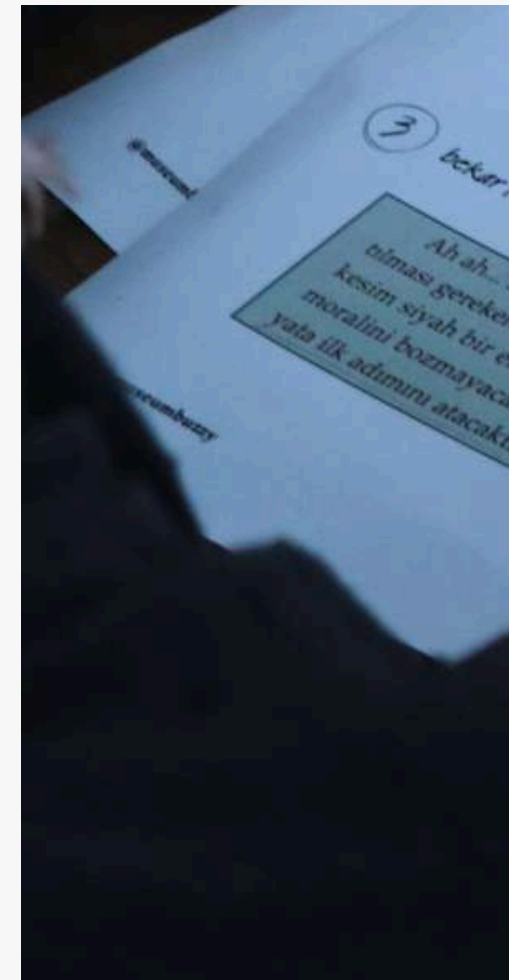
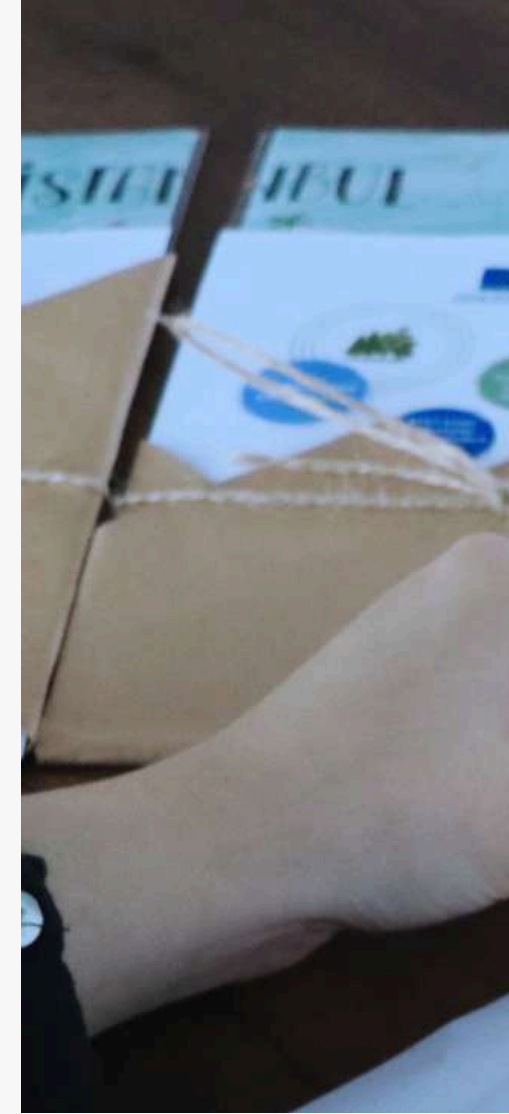
katılımcıların Sultanbeyli'ye dair deneyimlerini ilçeye yabancı birinin gözünden tahayyül ediyorlar: Neye şaşıyor, neyi beğeniyorlar?

Uluslararası bir değişim programı kapsamında Sultanbeyli'ye geldim. Seyahatim esnasında bir okuma grubuna katılma fırsatım oldu. Bu programda yeni insanlar ve farklı kültürler ile tanışma fırsatı buldum. Bu kişilerle kitaplar üzerine düşüncelerimizi paylaştık. Boş zamanlarımızda ise Aydos Kalesi'ni ve Aydos Ormanı'nı gezme fırsatı yakaladım. Şehrin kalabalığından uzaklaşıp doğayla iç içe vakit geçirmek güzel bir tecrübe. Bu deneyim kültürel ve kişisel gelişimim için faydalı oldu. Sultanbeyli'den sevgiler!

“İlginç bir deneyim yaşıyorum. Sultanbeyli, her yere çok uzak ama çok samimi bir yer. Burada hayatın kolay olduğunu söyleyemem özellikle toplu taşımada zorlanıyorum ama “artık” metro var! Bence burası bu yüzden ilginç ve değerli bir yer. Kitaplarda okuduğumuz şehirlerin değişme-gelişme süreçleri burada devam ediyor ve ben buna şahit oluyorum! Bu arada, burada bir okuma atölyesine de katıldım. Bu atölye sayesinde burayı tanıyan insanlarla birlikte kitap karakterlerinin Sultanbeyli’deki yansımalarını tartıştık. Yüzyüze tanışamadığım insanların hayatlarına dair de fikir sahibi oldum. Kısacası “yaşayan” bir yerdeyim. Sultanbeyli’den herkese selamlar!

Atölye
çalışmalarında(n)
neler öğrendik?

5. Sonuç ve Öneriler

Mülteciler Derneği ev sahipliğinde yürütülen, Sultanbeyli'yi gençlerin gözünden yeniden anlamlandırmayı ve yerel toplumlar arasında etkileşim ile ortak öğrenme süreçlerini güçlendirmeyi hedefleyen,

"Sultanbeyli'yi Gençlerle Yeniden Keşfetmek Projesi"nin ilk halkası olan bu "Kent Okumaları Atölye Çalışması" faaliyetlerinin çıktıları hem somut hem de sürdürülebilir nitelikte planlanmış ve uygulanmıştır. Projede yer alan "Sultanbeyli Okuma Grubu" kapsamında, katılımcıların kentin sosyal, kültürel ve tarihsel dokusuna dair bilgi ve farkındalıklarını artıracak okuma oturumları düzenlenmiştir.

Katılımcıların yaş aralığı, heterojen eğitim geçmişleri ve göçmen kimlikleri dikkate alınarak, kent okuma atölye çalışmasında teorik yayınlar yerine edebî eserler seçilmiştir. Böylelikle her arka plandan gencin ortak bir zeminde buluşabileceği ve kendi deneyimleriyle bağ kurabileceği kapsayıcı okumalar sunulmuştur. **Hem Türkçe edebiyatın kentle özdeşleşen kanonik eserleri hem de projenin odaklandığı tematik çerçeve esas alınarak yapılan kitap seçimlerinde, Osmanlı'nın son döneminden Cumhuriyet'in ilk yıllarına, kentin iç göçle genişlediği dönemeçlerden günümüze uzanan kronolojik bir hat kurgulanmıştır.**

Okumaların dili bazen ağır bulunmuş ve metin tam olarak anlaşılamamış; bazen de yazarın dili fazla duygusal hissettirmiştir. Ancak her okuma, nihayetinde, "Sultanbeyli'de İstanbullu Olma" kavramını doğrudan ikilikler üzerinden tartışmaya zemin hazırlama görevini yerine getirmiştir. Bu çerçevede, tartışmalar şu başlıklar altında gruplanmıştır:

- ↳ aidiyet/yabancılık,
- ↳ merkez/çeper,
- ↳ kentli/kırsal
- ↳ ast/üst.

Atölye çalışmalarında önce okumalara dair teorik çerçeve sunulmuş; hem anlatım hem de edebî tartışma her kitaba özel hazırlanan basılı çalışma kâğıtlarıyla desteklenmiştir. Böylelikle ayrıca katılımcıların kendi notlarını almaları ve atölye çalışmasından somut bir materyalle ayrılması sağlanmıştır. Daha sonra dağıtılan ve yine her kitaba özel bu atölye çalışmasının kavramsal çerçevesinde hazırlanan oyun kartları aracılığıyla, projenin hedefi olan somut çıktılar kentsel belgeleme formatında elde edilmiştir. Aynı zamanda, böylece projenin devam edecek yürüyüş rotası, haritalama, sergi ve kamusal etkinlik etapları için de somut veri toplanmış oldu.

Okumaların sağladığı kolay iletişim—ortaklaştırılabilen dil—ve katılımcıların tartışmalarda kapsayıcı bir dil kullanmaya özen göstermeleri, Türk vatandaşı ve Suriyeli mülteci gençlerin Sultanbeyli’ye dair deneyimlerini birlikte tartışabildikleri güvenli bir ortam yaratmıştır. Öyle ki, katılımcılar yeri geldiğinde kendi kullanımlarını bile eleştiriye açabilmişlerdir: “Bu sokakta” gözleriyle gördükleri hijyensiz koşulları bir Türk olarak dile getirmenin ırkçılık olup olmadığına dair bu kişisel sorgulama, atölye çalışmasında ele alınan ikili kavramların o zamana kadar hiç konuşulmayan ama aslında projenin başat hedeflerinden biri olan Türk vatandaşı ve Suriyeli gençlerin birbirine karşı tabuları yıkma faaliyetini tartışmaların doğal akışında yerine getirmiştir.

Ayrıca oturumlardaki deneyim paylaşımları sırasında katılımcıların bu sokakta yer alan bazı yerleri özellikle Suriye’ye özgü kahvesi ve çayı için tercih ettiklerini söylemeleri, **diğer katılımcılarda merak uyandırmış ve eğer burada kendilerine hitap eden mekânlar olursa gidebileceklerini belirtmişlerdir.**

5.1. Genel Değerlendirme

5.1.1. Teorik çerçeve sunumunun etkinliği

Atölyenin bu ilk aşamasında, kavramsal tartışmaların yer aldığı çalışma kâğıtları katılımcılar tarafından büyük bir ilgiyle takip edilmiş, sonraki haftalarda merakla beklenmiş ve hatta bazı gençler tarafından arşivlenmek üzere birlikte götürülmüştür. **Sunulan teorik arka plan, gençlerin oturumlar sırasında kelime seçimlerine ve sosyolojik yorumlarına doğrudan yansiyarak grupta ortak bir tartışma zemini oluşturmuştur.** Etnik kimlikler üzerine konuşulurken katılımcıların tamamının son derece özenli, kapsayıcı ve hassas bir dil kullanmaya gayret ettiği gözlemlenmiştir.

5.1.2. Edebî metin tartışmalarının grup dinamiğine katkısı

Edebî metinlerin incelendiği ikinci bölümde, yazarların dönemleri ve dil üslupları grup dinamikleri üzerinde doğrudan belirleyici olmuştur; **örneğin, Halide Edib Adıvar'ın ağdalı dili gençleri anlamlandırma açısından zorlarken, Peyami Safa'nın metni içerdiği açıklayıcı unsurlar sayesinde çok daha rahat kavranmıştır. Füzûzan'ın dili grup tarafından fazla duygusal ve acıklı bulunmuş, bu mesafelenme nedeniyle öykülerin tamamının okunmasında aksamalar yaşanmıştır. Seray Şahiner'in Kul romanı ise atölyenin bütününde en çok okunan, üzerinde en çok konuşulan ve en çok beğenilen eser olarak öne çıkmıştır.** Özellikle toplumun görünmeyenlerinin gündelik hayatına dair detaylı ve şeffaf aktarımı, edebiyatın "ötekiyle karşılaşma" pratiklerindeki sosyolojik gücünü ve gençlerin toplumsal tabakalaşmaya bakışındaki analitik perspektifini başarıyla ortaya koymuştur.

5.1.3. Oyun kartı etkinliklerinin veri üretme kapasitesi

Katılımcılar oyun kartlarını doldururken hem kendi düşüncelerini hafızalaştırmış hem de yüksek sesle okurken diğerlerinin deneyimlerinden de öğrenme fırsatı bulmuşlardır. **Ancak teorik kavramlar çerçevesinde şekillenen edebî tartışmaların son derece hararetli ve derinlikli geçmesi, oturum sürelerinin öngörülenden daha uzun sürmesine yol açmıştır.** Bu zaman kısıtı nedeniyle, oyun kartı etkinlikleri ikinci ve üçüncü atölye çalışmalarında oturum esnasında tamamlanamamış ve evde doldurulmak üzere katılımcılara dağıtılmak zorunda kalmıştır. Kartların sonraki süreçte dijital veya fiziki yollarla geri toplanması, operasyonel açıdan bazı zorluklara yol açmıştır.

5.2. Metodolojik Değerlendirme

Program Önerisi:

Her haftaya ayrı bir edebî eser sığdırmak yerine, tek bir romanın dört haftalık sürece yayılarak parça parça tartışılmasının metodolojik açıdan daha verimli olacağı değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, hem gençlerin okuma yükünü hafifletebilir hem de seçilen metnin sosyolojik katmanlarına odaklanmayı kolaylaştırabilir.

İkamet Çeşitliliği:

Katılımcıların bir kısmının Sultanbeyli dışında ikamet etmesi, doğrudan bu ilçenin mekânsallığına odaklanan çalışma sorularında zaman zaman kafa karışıklığı yaratmıştır. Bu metodolojik aksaklık, soruların atölye esnasında katılımcıların kendi durumlarına göre anlık olarak yeniden yorumlanmasıyla giderilmiş ve bu esneklik, katılım oranlarındaki olası düşüşü engellemiştir.

Güncel Gelişmelerle Eklemlenme:

İlçede yeni açılan metro hattına dair gençlerin getirdiği güncel yorumların metinlerdeki ast/üst ilişkileri ve toplumsal tabakalaşma kuramlarıyla doğrudan örtüşmesi, atölyenin en güçlü metodolojik çıktılarından biri olmuştur. Sahadaki bu eşzamanlılık, kurgusal edebî tartışmaların gündelik yeni kentsel temalarla ne kadar başarılı bir şekilde bağ kurabildiğini kanıtlamıştır.

5.3. Öneriler

Çalışmanın gelecek aşamaları ve benzer projelere yönelik öneriler:

↳ Müfredat ve Okuma Odağının Derinleştirilmesi:

Her haftaya ayrı bir edebî eser sığdırmak yerine, sosyolojik katmanları zenginleştiren tek bir eserin dört haftalık süre boyunca parça parça tartışılması önerilmektedir. Bu yaklaşım, gençlerin okuma yükünü optimize ederek metne odaklanmalarını kolaylaştıracak, aynı zamanda kavramsal çerçevenin sahaya ve oyun kartlarına daha derinlemesine tahvil edilmesine imkân tanıyacaktır.

↳ Yürüyüş Rotası Planlama:

Katılımcıların Sultanbeyli'yle kurdukları mekânsal aidiyete dair herhangi bir kamusal alan kentsel simge olarak dile getirilmemiştir. Ancak ilçedeki tekil kentsel deneyim paylaşımları (en çok nasıl zaman geçirdikleri, arkadaşlarıyla nerelerde buluştukları vb., tüketim alışkanlıkları) üzerinden Sultanbeyli'nin farklı kamusal mekânlarına dair katılımcıların birbirlerinden öğrendikleri ve üzerine ekleyerek geliştirdikleri bir tartışma yaşanmıştır. İlçede yer alan kitapçılar, kütüphaneler, yeşil alanlar, Instagrammable kafeler, gidilebilir mekânlar vb. üzerinden sıklıkla Aydos Kalesi, Gölet ve "Suriyeliler Caddesi" (Ziya-ül Hak Caddesi) gibi adreslerden bahsedildi. Projede süreklilik ve kent okumaları atölye çalışmasının devamı olarak yürüyüş rotasında bu adreslerin ziyaret edilmesi, tarihçelerinin aktarılması ve yerinde veri toplanması için tercih edilebilir.

→ Mekânsal Pratiklerin Belgelenmesi:

Atölye çalışma kâğıtlarına ve oyun kartlarına gösterilen yoğun ilgi dikkate alınarak, gelecek fiziksel yürüyüş rotalarına da benzer çalışmalar eklenebilir. Belirli sokak ve düğüm noktalarında katılımcılara yöneltilecek yerinde soru kartları, gençlerin sokak dokusuna, kamusal alan karşılaşmalarına ve kentsel belleğe dair çok daha dinamik ve anlık bilgi aktarmasına yardımcı olacaktır.

→ E-Katalog:

Projenin son ayağı olan kapanış sergisi kapsamında, geniş kapsamlı bir e-katalog yayını hazırlanarak dijital ortama taşınabilir. Gönüllü katılımcılardan alınacak kısa değerlendirme yazıları, seçili görsel materyaller ve analitik bilgi notlarıyla desteklenecek bu dijital bellek çalışması, alışlagelmiş statik rapor formatlarının ötesine geçerek sivil toplum kuruluşları ve paydaşlar için daha etkileşimli bir referans kaynağı sunacaktır.

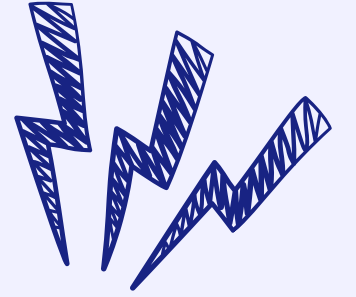
→ Hedef Kitle Çeşitliliği ve Kurumsal Yaygınlaştırma:

Katılımcı, kapsayıcı ve hakkaniyet pratiklerini esas alan bu model, yeni proje ortaklıklarıyla Sultanbeyli bünyesindeki diğer sivil toplum kuruluşlarına ve okul topluluklarına yaygınlaştırılabilir. Gelecek çalışmalarda Türk vatandaşı ve Suriyeli anneler veya spor kulüplerindeki gençler gibi ilçenin farklı toplumsal katmanları bir araya getirilerek benzer temalar tartışılabilir; böylece birinci ağızdan doğrudan talep, şikâyet ve kentsel beklenti verisi toplanırken ilçe halkının kentsel farkındalığı da tabana yayılarak artırılabilir.

Proje İnternet Sitesi ve Sürdürülebilir Kurumsal Ekosistem:

Fiziki sergilerin ve basılı yayınların getirdiği hacim ile bütçe kısıtlamalarını aşmak adına, projeye ait bağımsız bir internet sitesinin kurulması önerilmektedir. Bu dijital platform, atölye süreçlerinde üretilen tüm dokümanların, mikro-anlatıların ve görsel materyallerin sınırsız bir şekilde bir araya getirilmesine imkân tanıyacaktır. Web sitesi, okuma atölyelerinin devamlılığı için yeni fon arayışlarında kurumsal bir portfolyo işlevi görecek, potansiyel sponsorlar için görünürlük ve motivasyon kaynağı oluşturacak ve projenin etrafında kalıcı bir topluluk kurulmasına aracılık edecektir. Platformun, yerel yönetimin (belediyenin) gençlik çalışmaları kolu altında yapılandırılması; Mülteciler Derneği gibi sahada aktif sivil toplum kuruluşlarının ise katılımcı hedef kitleyi sağlayan proje ortakları olarak sürece dahil edilmesi planlanabilir.

Böylece fon sağlayıcıların belediyeyi, belediyenin de sivil toplumu doğrudan desteklediği sürdürülebilir ve prestijli bir kurumsal iş birliği modeli hayata geçirilecektir. Söz konusu dijital topluluğu büyütmek, kentsel farkındalığı artırmak ve saha hafızasını canlı kılmak amacıyla site bünyesinde video içerikleri, blog yazıları, Sultanbeyli'nin sosyo-mekânsal yapısına odaklanan özgün podcast serileri ve sokak röportajları gibi çok katmanlı medya içerikleri üretilebilir.

Künye

KENT OKUMALARI ATÖLYE ÇALIŞMALARI "SULTANBEYLİ'DE İSTANBULLU OLMAK"

Proje Sorumluları:

Halenur Koç (Mülteciler Derneği)

Sena Karahan ve Ekinsu Güngördü
(Urban.koop)

Konsept, uygulama, rapor ve grafik:

Dr. Elif Çiğdem Artan

Editörler:

Rümeysa Kahraman, Halenur Koç

Kapak Tasarımı:

Halenur Koç

Fotoğraflar:

Mülteciler Derneği

Bu faaliyet, Adil Şehirler için Daha Güçlü Sivil Toplum Projesi kapsamında Avrupa Birliği tarafından eş finanse edilmektedir. İçeriği yalnızca Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Derneğinin sorumluluğundadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir

www.eeas.europa.eu

wisehirler.org

www.multeciler.org.tr

www.urbankoop.gov